

A. P. Csehov

Három nővér

Színmű négy felvonásban

Fordította: Stuber Andrea

1994

Szereplők

PROZOROV, ANDREJ SZERGEJEVICS

NATALJA IVANOVNA, a menyasszonya, majd felesége

OLGA

MÁSA *a testvérei*

IRINA

KULIGIN, FJODOR ILJICS, tanár, Mása férje

VERSINYIN, ALEKSZANDR IGNATYEVICS, alezredes, ütegparancsnok

TUZENBACH, NYIKOLAJ LVOVICS, báró, főhadnagy

SZOLJONIJ, VASZILIJ VASZILJEVICS, százados

CSEBUTIKIN, IVAN ROMANICS, katonaeorvos

FEDOTYIK, ALEKSZEJ PETROVICS, hadnagy

RODE, VLAGYIMIR KARLOVICS, hadnagy

FERAPONT, öreg szolga az előljáróságon

ANFISZA, öreg dada

Első felvonás

Prozorovék házában. Szalon oszlopokkal, az oszlopok között az ebédlő látszik. Dél van. Kinn napos, derűs idő. Az ebédlőben villásreggelihez terítenek. Olga a leánygimnázium tanárnőinek kék egyenruhájában, egész idő alatt dolgozatfüzeteket javít, közben feláll, járkál. Mása fekete ruhában ül, kalapja a térdén, könyvet olvas. Irina fehér ruhában, elgondolkodva áll.

Olga Ma egy éve, hogy apa meghalt, épp ma, május 5-én, a névnapodon, Irina. Akkor nagyon hideg volt és esett a hó. Azt hittem, nem élem túl, te meg ájultan feküdtél, mint egy halott. Hát eltelt egy év, és ma már könnyű szívvel emlékezünk rá, te fehérben vagy, az arcod ragyog. *(az óra tizenkettőt üt)* Akkor is ugyanígy ütött az óra. Emlékszem, amikor apát vitték, zene szólt és a temetőben lőttek. Tábornok volt, dandárt vezetett, mégis kevesen jöttek el. Igaz, esett az eső. Erős eső meg hó esett.

Irina Minek emlegetni!

(Az oszlopok mögött, az ebédlő asztalánál megjelenik Tuzenbach báró, Csebutikin és Szoljonij.)

Olga Ma meleg van, végre nyitva lehet az ablak, de a nyírfák még nem rügyeznek. Apa megkapta a dandárját, és elhozott bennünket Moszkvából. Ennek tizenegy éve, de én tisztán emlékszem, hogy ilyenkor, május elején már egész Moszkva virágzik, meleg van, és minden aranylik a naptól. Tizenegy év telt el, és mindenre olyan pontosan emlékszem, mintha tegnap történt volna. Istenem! Ma reggel felébredtem, megláttam ezt a fényzőnt, megláttam a tavaszt, öröm fogott el, és szenvedélyesen vágytam a szülővárosba.

Csebutikin Hogyisne! Még mit nem?!

Tuzenbach Persze, hogy hülyeség.

(Mása elgondolkodik a könyv felett, és halkán egy dalt füttyül.)

Olga Ne füttyülj, Mása! Hogy tehetsz ilyet? *(szünet)* Attól fáj a fejem állandóan, hogy egész nap a gimnáziumban ülök és este még különórákat adok, közben meg folyton az jár az eszemben, hogy megöregedtem. Egyébként tényleg, négy éve, mióta tanítok, érzem, hogy napról napra fogy az erőm, a fiatalságom. És egyre inkább az a vágyam, hogy...

Irina Hogy menjünk Moszkvába. Eladni a házat, befejezni itt mindent és irány Moszkva!

Olga Igen! Minél előbb Moszkvába!

(Csebutikin és Tuzenbach nevet.)

- Irina** A bátyánk valószínűleg egyetemi tanár lesz, és úgyse él itt tovább. Csak szegény Mása marad itt.
- Olga** Mása majd minden nyárra eljön hozzánk Moszkvába.
(*Mása halkan füttyüli a dalt.*)
- Irina** Ha isten is úgy akarja, minden elrendeződik. (*kinéz az ablakon*) Jó idő van ma. Nem is tudom, mitől olyan világos bennem minden. Reggel azzal ébredtem, hogy névnapom van, és úgy megörültem, eszembe jutott a gyerekkorom, amikor még élt a mama. És milyen csodálatos gondolataim támadtak, micsoda gondolatok!
- Olga** Ma valósággal sugárszól, szebb vagy, mint valaha. Mása szintén szép. Andrej se volna rossz, de nagyon elhízott, és ez nem áll jól neki. Én viszont megöregedtem és lesoványodtam, nyilván attól, hogy sokat dühöngök a lányokra a gimnáziumban. Tessék, ma szabadnapos vagyok, itthon vagyok, nem is fáj a fejem. Fiatalabbnak érzem magam, mint tegnap. Huszonnyolc éves vagyok, csak... Minden jól van, minden isten akarata, de azért azt hiszem, ha férjhez mennék és egész nap otthon ülnék, az jobb volna. (*szünet*) Én szeretném az uramat.
- Tuzenbach** (*Szoljonijnak*) Maga olyan hülyeségeket beszél, hogy már nem bírom hallgatni. (*bejön a szalonba*) Nem is mondtam: ma látogatóba jön önökhöz Versinyin, az új ütegparancsnok. (*leül a pianínóhoz*)
- Olga** Mit mondhatnék? Nagyon örvendek.
- Irina** Öreg?
- Tuzenbach** Nem különösebben. Legfeljebb negyven, negyvenöt. (*halkan játszik*) Derék fickónak látszik. Nem buta, annyi biztos. Csak sokat beszél.
- Irina** Érdekes ember?
- Tuzenbach** Hát, megjárja. De felesége van, anyósa és két lánya. Ez a második házassága. Mindenkinél vizitel és mindenhol elmeséli, hogy van felesége meg két lánya. Majd elmondja itt is. Valami féleszű nő a felesége, hosszú copfot hord, mint a kislányok, csupa emelkedett dologról beszél, filozofálgat, és sűrűn kísérel meg öngyilkosságot, nyilván hogy a férjét bosszantsa. Én már rég otthagytam volna egy ilyen nőt, de ő csak tűr és nyafog.
- Szoljonij** (*Csebutikinnal bejön a szalonba.*) Egy kézzel csak másfél pudot emelek fel, kettővel viszont ötöt, sőt hatot. Ebből arra következtetek, hogy két ember nem kétszer erősebb egy embernél, hanem háromszor, vagy még többször...
- Csebutikin** (*jártában újságot olvasva*) Hajhullás ellen. Két lat naftalint feloldani félüveg borszeszben, összerázni és naponta használni. (*beírja a noteszébe*) Felírjuk! (*Szoljonijhoz*) Hallgassa csak, mondom magának, a dugócskát belenyomni az üvegcsébe, belül elvezetni egy üvegcsövecskét... Aztán veszünk egy csipetnyi egyszerű, közönséges timsót...

Irina Ivan Romanics, kedves Ivan Romanics!

Csebutikin Mi van, kislányom, aranyom?

Irina Azt mondja meg, mitől vagyok ma ennyire boldog? Mintha vitorlák repítenének, felettem a kék ég, és nagy, fehér madarak szállnak körülöttem. Mitől van ez? Mitől?

Csebutikin *(Gyöngéden megcsókolja a lány mindkét kezét.)* Fehér madaram...

Irina Mikor ma felébredtem, felkeltem és megmosakodtam, hirtelen úgy tűnt, hogy mindent értek ezen a földön, és tudom, hogyan kell élni. Kedves Ivan Romanics, én mindent tudok! Az embernek csinálnia kell valamit, dolgozni arca verejtékével, akárki is legyen, csak ez adhatja meg az élete értelmét, a célját, a boldogságot, a megelégedést. Milyen jó a munkásnak, aki hajnalban kel és követ tör, vagy a pásztornak, vagy a tanárnak, aki gyerekeket tanít, vagy a mozdonyvezetőnek... Istenem, nemcsak hogy munkásnak, de még igavonó baromnak vagy egyszerű lónak lenni is jobb, mint olyan fiatalasszonynak, aki délig alszik, aztán az ágyban kávézik, aztán két órát öltözködik...ó, milyen szörnyű ez! Hőségben lehet úgy kívánni a vizet, mint ahogy én ma a munkára szomjazom. És ha ezentúl nem kelek korán és nem dolgozom, akkor tagadja meg tőlem a barátságát, Ivan Romanics!

Csebutikin *(gyöngéden)* Jó, majd megtagadom...

Olga Apa megkövetelte, hogy hét órakor keljünk. Most Irina felébred hétkor, de aztán legalább kilencig fekszik az ágyban, és töri a fejét valamin. És milyen komoly képet vág! *(nevet)*

Irina Megszoktad, hogy kislánynak nézz, és csodálkozol, hogy komoly az arcom. Húszéves vagyok!

Tuzenbach Munkavágy, istenem, mennyire megértem! Én soha életemben nem dolgoztam. A hideg és lusta Péterváron születtem, s a családom nem ismerte sem a munkát, sem a gondot. Emlékszem, amikor a katonaiskolából hazaértem, lakáj húzta le a csizmámat. Sokat szeszélyeskedtem, anyám felnézett rám és csodálkozott, hogy mások meg nem. Engem megóvtak a munkától. De csak nem sikerült egészen elidegenítenem! Itt az idő, közelít felénk egy egészséges, erős vihar, már jön, nemsokára ideér, és kisöpri a társadalomból a lustaságot, a közönyt, a munkaundort és az egész rohadt unalmat. Dolgozni fogok. Még huszonöt-harminc év és mindenki dolgozni fog. Mindenki!

Csebutikin Én nem fogok dolgozni.

Tuzenbach Maga nem számít.

Szoljonij Huszonöt év múlva maga hál istennek nem lesz már sehol. Még két-három év és megüti a guta, vagy én eresztek golyót a fejébe rosszkedvemben, angyalom. *(Zsebéből illatszeres üveget vesz elő, locsolgatja a mellét és a kezét.)*

Csebutikin Én tényleg soha semmit nem csináltam. Mióta elvégeztem az egyetemet, a kisujjamat se mozdítottam, egyetlen könyvet el nem olvastam, csak újságokat. *(A zsebéből másik újságot vesz elő.)* Tessék... Tudom az újságból, hogy volt mondjuk egy Dobroljubov, de hogy aztán mit írt, azt már nem tudom. A jó ég tudja. *(Hallani, hogy alulról felkopognak.)* Na, hívnak lentről, valaki jött hozzám. Mindjárt visszajövök... várjanak csak... *(Szakállát fésülgetve kiset.)*

Irina Készül valamire.

Tuzenbach Igen. Roppant ünnepélyes képpel távozott, nyilván ajándékot hoz magának.

Irina Hú, de kínos.

Olga Igen, ez rémes. Mindig valami butaságot csinál.

Mása "Tengeröbölben zöld a tölgy, színarany lánc a törzsén"... Színarany lánc a törzsén... *(Feláll, halkan énekel magának.)*

Olga Ma nem vagy vidám, Mása. *(Mása dúdolva felteszi a kalapját.)* Hová mész?

Mása Haza.

Olga Nocsak...

Tuzenbach Itthagyni a névnap ünnepséget?

Mása Hát aztán? Majd este visszajövök. Viszlát, drágám. *(megcsókolja Irinát)* Kívánom neked még egyszer, hogy légy egészséges, légy boldog. Régebben, mikor apa még élt, névnapkor eljött hozzánk harminc-negyven tiszt. Tele volt velük a ház, lármáztak. Most meg másfél ember van itt és csönd, mint a sivatagban... Na megyek... Ma minden bajom van, ne is hallgass rám. *(könnyek között nevet)* Később majd beszélünk, most elmegyek valahová, szervusz, drágám.

Irina *(ingerülten)* Igazán, milyen vagy...

Olga *(könnyekkel)* Én értelek, Mása...

Szoljonij Ha férfiember filozofál, az filozofisztika vagy szofisztika. De ha egy nő, vagy pláne két nő, akkor az rég rossz.

Mása Mit akar ezzel mondani szörnyű, rémes ember?

Szoljonij Semmit. "Medve mancsa alatt reccsen a gally, s ő anyit se képes kinyögni: jaj."
(szünet)

Mása *(Olgához, dühösen)* Ne bögj!
(Anfizza és Ferapont jön csomaggal)

Anfizza Gyere csak, öreg. Bejöhetsz, letörölted a lábad. *(Irinához)* Mihail Ivanovics Protapopov küldi, a városházáról. Sütemény.

Irina Köszönöm. Mondd meg neki, hogy köszönöm. *(Elveszi a csomagot.)*

Ferapont Mit mond?

Irina *(hangosabban)* Köszönöm.

Olga Dadus, adj neki süteményt. Menj, Ferapont, kapsz süteményt.

Ferapont Mit mond?

- Anfiszta** Gyerünk, Ferapont Szpiridonics, gyerünk, öreg. *(Feraponttal együtt kimegy.)*
- Mása** Nem bírom ezt a Protapopovot, ezt a Mihail Potapicsot vagy Ivanovicsot. Nem kéne meghívni.
- Olga** Nem hívtam meg.
- Mása** Helyes.
- (Bejön Csebutikin, mögötte egy katona ezüst szamovárral;csodálkozó és rosszálló moraj.)*
- Olga** *(kezeivel eltakarja az arcát)* Szamovár. Borzalmas. *(Az ebédlőasztalhoz megy.)*
- Irina** Drága Ivan Romanics, mit művel?
- Tuzenbach** *(nevet)* Mondtam maguknak.
- Mása** Ivan Romanics, magában egyszerűen nincs szégyenérzet.
- Csebutikin** Kedveseim, édeseim, maguk nekem az egyetlenek, a világon a legdrágábbak. Mindjárt hatvanéves leszek, öreg vagyok, magányos, haszontalan. Azon kívül, hogy szeretem magukat, semmi jó nincs bennem, és ha nem lennének, én már régen nem élnék ezen a földön. *(Irinához)* Kedvesem, kislányom, a születése napjától ismerem magát, a karjaimban hordtam... szerettem a megboldogult mamáját...
- Irina** De minek ad ilyen drága ajándékot?
- Csebutikin** *(könnyek közt, mérgesen)* Még hogy drága ajándék... Maguk egészen... *(a katonának)* Vidd innen azt a szamovárt! *(ingerülten)* Drága ajándék... *(A katona átviszi az ebédlőbe a szamovárt.)*
- Anfiszta** *(átmegy a szalonon)* Kedveskéim, ismeretlen ezredes! Már levette a kabátját, kislánykák, ide jön. Irinka, légy hozzá kedves, nyájas! *(elmenőben)* Uramisten, már rég reggelizni kéne...
- Tuzenbach** Ez biztos Versinyin. *(Versinyin belép.)* Versinyin alezredes.
- Versinyin** *(Másához és Irinához)* Tisztelettel bemutatkozom: Versinyin. Nagyon, nagyon örülök, hogy végre itt lehetek maguknál. Mi lett magukból! Aj, aj!
- Olga** Üljön le, kérem. Nagyon örülünk.
- Versinyin** *(vidáman)* Milyen boldog vagyok, milyen boldog vagyok! De ugyebár önök hárman nővérek. Emlékszem - három kislány. Az arcukra már nem emlékszem, de hogy az édesapjuknak, Prozorov ezredesnek három kicsi lánya volt, arra tisztán emlékszem, és láttam is a saját szememmel. Ejnye, hogy megy az idő! Jaj, jaj, hogy megy az idő!
- Tuzenbach** Alekszandr Ignatyics - Moszkvából.
- Irina** Moszkvából? Igazán Moszkvából?
- Versinyin** Igen, onnan. Megboldogult édesapjuk ott volt ütegparancsnok, én meg tisztként szolgáltam ugyanabban a dandárban. *(Másához)* Hanem az ön arcára kicsit emlékszem. Azt hiszem.
- Mása** Én meg magára nem.

- Irina** Olga! Olga! (*Kikiabál az ebédlőbe.*) Olga, gyere már! (*Olga bejön a szalonba.*)
Képzeld, Alekszandr Ignatyicsról kiderült, hogy moszkvai.
- Versinyin** Ezek szerint ön Olga Szergejevna, a legidősebb... Ön Marija... Ön pedig Irina, a legfiatalabb...
- Olga** Ön moszkvai?
- Versinyin** Igen. Tanultam Moszkvában, a szolgálatot is Moszkvában kezdtem. Sokáig szolgáltam ott, aztán itt kaptam üteget és idejöttem, mint látják. Önökre nem emlékszem határozottan, csak arra, hogy maguk voltak a három nővér. Édesapjuk maradt meg az emlékezetemben, behunyom a szemem, és látom, mintha élne. Moszkvában gyakran megfordultam önöknél.
- Olga** Azt hittem, mindenkire emlékszem, és váratlanul...
- Versinyin** Alekszandr Ignatyicsnak hívnak...
- Irina** Alekszandr Ignatyics, maga moszkvai... Micsoda meglepetés!
- Olga** Ugyanis épp oda készülünk.
- Irina** Úgy tervezzük, hogy őszre már ott leszünk. Az a mi szülővárosunk, ott születtünk... A régi Baszmannaja utcában... (*Mindketten nevetnek örömben.*)
- Mása** Váratlanul ráakadtunk valakire, aki ugyanonnan való, ahonnan mi. (*élenken*) Már emlékszem! Tudod, Olga, emlegették nálunk a szerelmes őrnagyot! Maga akkor hadnagy volt, szerelmes lett valakibe, és mindenki szerelmes őrnagynak csúfolta.
- Versinyin** Hát igen... Szerelmes őrnagy, úgy van.
- Mása** Akkor még csak bajusza volt. Ó, hogy megöregedett... (*könnyek közt*) Hogy megöregedett!
- Versinyin** Hát igen, amikor szerelmes őrnagynak hívtak, akkor fiatal voltam és szerelmes voltam. Most nem így van.
- Olga** De hiszen egyetlen ősz hajszála sincs. Öregebb lett, de még nem öreg.
- Versinyin** Akárhogy is, a negyvenharmadik évemben vagyok. Régen jöttek el Moszkvából?
- Irina** Tizenegy éve. Mása, mi van veled, sírsz, te bolondos... (*elerednek a könnyei*) Én is elsírom magam...
- Mása** Semmi baj. Melyik utcában is lakott?
- Versinyin** A régi Baszmannaja utcában.
- Olga** És mi is.
- Versinyin** Egy időben a Német utcában laktam. A Német utcából jártam át a Vörös kaszárnyába. Útközben átmentem a hídon, alatta zúg a folyó. Azon a hídon a magányos emberek mindig elszomorodnak. (*szünet*) Hanem itt milyen széles, milyen gazdag folyó van! Csodálatos folyó!
- Olga** Igen, de hideg. Itt hideg van és rengeteg a szúnyog.

Versinyin Ne mondja már! Itt kitűnő, egészséges, szláv az éghajlat. Erdő, folyó...no és nyírfák. Én minden fánál jobban szeretem a kedves, szerény nyírfát. Jó itt élni. Csak az a furcsa, hogy a vasútállomás húsz versztányira van... És senki sem tudja megmondani, hogy miért.

Szoljonij Én megmondom, hogy miért. (*mindenki ránéz*) Azért, mert ha a vasútállomás közel volna, akkor nem volna messze, de mert messze van, így nem lehet közel. (*kínos hallgatás*)

Tuzenbach Tréfamester, Vaszilij Vasziljics.

Olga Most már emlékszem magára. Emlékszem.

Versinyin Ismertem az anyukájukat.

Csebutikin Jó asszony volt, isten nyugosztalja.

Irina Mama Moszkvában van eltemetve.

Olga A Novogyevicsiben...

Mása Képzelve, már kezdem elfelejteni az arcát. Minket is így felejtenek majd el. Nem fognak emlékezni ránk.

Versinyin Igen. Elfelejtenek. De hát mit lehet tenni, ez a sorsunk. Mindaz, amit valaha komolynak, fontosnak, jelentősnek hittünk - eljön az idő -, feledésbe megy vagy lényegtelenné válik. (*szünet*) És érdekes, hogy mi egyáltalán nem tudhatjuk, mit fognak majd nagynak és fontosnak tartani, és mit szájalmasnak, nevetségesnek. Vajon Kopernikusz vagy mondjuk Kolumbusz felfedezései nem tűntek-e eleinte fölöslegesnek és röhejesnek, miközben más csudabogarak bármilyen marhaságát szent igazságnak tekintették. Lehetséges, hogy a mi életünket, amelyben egész jól megvagyunk, idővel majd különösnek, elviselhetetlennek, értelmetlennek, tisztátalannak, sőt, talán bűnösnek ítélik...

Tuzenbach Ki tudja? Az is lehet, hogy az életünket nagyra értékelik majd, és tisztelettel emlékeznek meg rólunk. Manapság nincs kínzás, nincs kivégzés, nincs háború, mégis mennyi a szenvedés!

Szoljonij (*vékony hangon*) Pi, pi, pi...A bárót ne kásával etesd, csak adj neki filozofálnivalót.

Tuzenbach Vaszilij Vasziljics, hagyjon engem békén, kérem. (*átül máshová*) Mostmár tényleg unalmas.

Szoljonij (*vékony hangon*) Pi, pi, pi...

Tuzenbach (*Versinyinnek*) A most tapasztalható szenvedések - rengeteg van belőlük - arra vallanak, hogy a társadalmunk mégiscsak elért bizonyos erkölcsi magaslatot...

Versinyin Igen, igen, persze.

Csebutikin Maga az előbb azt mondta, báró, hogy az életünket nagynak nevezik majd, de az emberek akkor is kicsik... (*feláll*) Nézze csak, én milyen kicsike vagyok.

Legfeljebb vigasztalhatom magam azzal, hogy az életem magasabb rendű, érthető dolog. *(kintről hegedűszó)*

Mása Ez Andrej, a bátyánk. Ő játszik.

Irina Ő a mi tudósunk. Professzor lesz, annak kell lennie. Apa katona volt, a fia pedig a tudományos pályát választotta.

Mása Apa akarta.

Olga Épp ma ugrattuk. Úgy látszik, szerelmes kicsit.

Irina Egy itteni lányba. Valószínűleg idejön ma ő is.

Mása Hogy öltözködik az a nő...!? Nem az, hogy rosszul, vagy nem divatosan, hanem egyszerűen szánalmasan. Valami rémes, rikító, sárga szoknyát hord, ilyen ízléstelen rojtokkal meg piros blúzzal. Az arca fényesre sikálva. Nem tudom elhinni, hogy Andrej szerelmes belé, elvégre van ízlése, szerintem csak bennünket bosszant, hülyéskedik. Épp tegnap hallottam, hogy ez a lány férjhez megy Protapopovhoz, a polgármesterhez. És ez így van jól...*(az oldalsó ajtón kiszól)* Andrej, gyere már! Csak egy percre, kedves! *(bejön Andrej)*

Olga A fivérem, Andrej Szergejics.

Versinyin Versinyin.

Andrej Prozorov. *(megtörli izzadt arcát)* Ön nálunk az új ütegparancsnok?

Olga Képzeld, Alekszandr Ignatyics Moszkvából való.

Andrej Igazán? Hát gratulálok, akkor a testvéreimtől egy perc nyugta sem lesz.

Versinyin A testvérei már bizonyára meg is elégeltek engem.

Irina Nézze csak, milyen képkeretet kaptam ma Andrejtől! *(mutatja)* Ezt ő csinálta.

Versinyin *(Nézi a keretet és nem tudja, mit mondjon.)* Igen... hát ez valami...

Irina És azt a keretet, a zongora fölött, azt is ő csinálta. *(Andrej legyint és odébb megy.)*

Olga Andrej tudós, aki hegedül, fűrészel különböző dolgokat, szóval egy ezermester. Andrej, ne menj el! Megvan az a szokása, hogy mindig elmegy. Gyere ide! *(Mása és Irina karon fogják és nevetve visszahozzák.)*

Mása Gyere csak, gyere!

Andrej Hagyjatok, kérlek.

Mása Nevetséges! Alekszandr Ignatyicsot valaha szerelmes ömagnak hívták, és ő egyáltalán nem haragudott érte.

Versinyin Egyáltalán nem!

Mása Én meg szerelmes hegedűsnek akarlak hívni téged!

Irina Vagy szerelmes professzornak!

Olga Szerelmes! Andrjuska szerelmes!

Irina *(tapsol)* Bravó, bravó! Éljen! Andrjuska szerelmes!

Csebutikin *(Andrej mögé lép, két karjával átöleli.)* Ó, szerelem, célja vagy természetbeni létünknek! *(Hahotázik, az újság egyfolytában a kezében.)*

Andrej Na elég már, elég... *(törölgeti az arcát)* Egész éjjel nem aludtam, és most, ahogy mondják, nem vagyok magamnál. Négyig olvastam, aztán lefeküdtem, de az alvásból semmi nem lett. Gondoltam erre-arra, aztán már jött is a virradat, betűzött a nap a szobámba. Nyáron, amíg itt leszek, lefordítok majd egy könyvecskét angolból.

Versinyin Tehát ön olvas angolul?

Andrej Igen. Apánk, isten nyugosztalja, agyonnevelt bennünket. Nevetséges és ostoba dolog, de el kell ismerni, hogy a halála után hízni kezdtem, és tessék, egy év alatt úgy elhíztam, mintha valami nyomás alól szabadult volna a testem. Apánknak köszönhetően, én és a testvéreim tudunk franciául, németül, angolul, Irina még olaszul is. De milyen áron!

Mása Ebben a városban tudni három nyelvet igazán fölösleges luxus. Nem is csak luxus, hanem afféle haszontalan adottság, mint a hatodik ujj. Mi sok fölöslegeset tudunk.

Versinyin Mit nem mond! *(nevet)* Még hogy sok fölöslegeset tudnak. Én azt hiszem, nincs és nem is lehet olyan unalmas és reménytelen város, ahol ne lenne szükség okos, művelt emberekre. Tegyük fel, hogy ennek az elmaradott, sötét városnak százezer lakosa közül csak három olyan, mint önök. Magától értetődik, hogy nem kerekedhetnek fölébe a magukat körülvevő, sötét tömegnek, egész életükben folyton engedniük kell, mind jobban elmerülnek és beleolvadnak ebbe a százezres masszába. Magukat elnyeli az élet, de azért mégsem tűnnek el hatástalanul, önök után újabb hasonlókká bukkannak fel, talán hatan is lesznek, azután tizenketten, és így tovább, míg végül az ilyenek válnak többséggé, mint maguk. Két-háromszáz év múlva a földön elképzelhetetlenül gyönyörűen csodálatos lesz az élet. Ilyen élet kell az embernek, de hát amíg ez nincs, addig is meg kell érezni, várni kell, álmodni róla, készülni rá. És ezért kell többet látnunk és tudnunk, mint az apánk és a nagyapánk. *(nevet)* És maguk még sajnálkoznak, hogy sok fölöslegeset tudnak.

Mása *(leveszi a kalapját)* Itt maradok reggelizni.

Irina *(sóhajt)* Igaza van. Fel kellene írni minden szavát. *(Andrej észrevétlenül távozott.)*

Tuzenbach Sok év múlva, ahogy mondja, az élet gyönyörű lesz a földön. Ez így igaz. De hogy részt vehessünk benne, ha csak távolról is, ahhoz már most készülődniük kell, mégpedig dolgozniük kell...

Versinyin *(feláll)* No igen. De hogy mennyi virág van maguknál! *(körülnéz)* És a lakás is csodás. Irigylem! Én egész életemben lakásról lakásra jártam, mindegyik szűkös

volt, két szék, egy dívány, örökké füstölő kályha. Az én életemben éppen az ilyen virágokból volt kevés... *(kezét dörzsöli)* De hagyjuk ezt!

Tuzenbach Igen, dolgozni kell. Ön nyilván azt gondolja most: érzelgős a német. De én becsületszavamra orosz vagyok, és németül még csak nem is beszélek. Az apám pravoszláv... *(szünet)*

Versinyin *(fel-alá járkal)* Gyakran gondolkodom arra, mi lenne, ha újrakezdhetnénk mindent, még hozzá az életünk ismeretében? Ha az egyik életünk, ahogy mondják, piszkos volt, a másik pedig a tisztázat! Azt hiszem, mindannyian arra törekednénk, hogy ne ismételjük önmagunkat. Legalábbis megpróbálnánk más életkörülményeket teremteni, például ilyen lakást szerezni, virágokkal és rengeteg fényvel... Nekem feleségem van, két lányom, a feleségem nem egészséges, és a többi, és a többi. De ha előlről kezdhetném, nem nősnék meg. Nem én! *(Kuligin jön be frakk-egyenruhában.)*

Kuligin *(Irinához lép)* Kedves sógornőm, engedd meg, hogy névnapod alkalmából köszöntselek, és kifejezzem szívből jövő jókívánságaimat, s a legőszintebben kívánjak jó egészséget és minden mást, amit egy korodbeli leánynak kívánni lehet. És mindjárt át is nyújtom neked ajándékkul ezt a könyvecskét. *(átadja a könyvet)* Gimnáziumunk ötvenéves története, én írtam. Nem nagy horderejű mű, üres óráimban írtam, de azért te csak olvasd el. Üdvözetem, uraim! *(Versinyinnek)* Kuligin, a helyi gimnázium tanára, udvari tanácsos. *(Irinának)* Ebben a könyvben megtalálod az összes növendék névsorát, aki az elmúlt ötven évben nálunk végzett. Feci, quod potui, faciant meliora potentes ¹ *(megcsókolja Mását.)*

Irina De hiszen húsvétra már ajándékoztál nekem egy ilyen könyvecskét!

Kuligin *(nevet)* Az lehetetlen! Ebben az esetben kérem vissza, vagy még jobb, ha az ezredes úrnak adod. Fogja, ezredes úr. Hátha egyszer unalmában elolvassa.

Versinyin Köszönet érte. *(menni készül)* Rendkívül örülök, hogy megismekedtünk...

Olga Elmegy? Ne tegye!

Irina Maradjon itt reggelire. Legyen szíves.

Olga Kérem önt!

Versinyin *(meghajol)* Úgy látom, valami családi ünnepségbe csöppentem. Bocsánat, hogy nem tudtam, hogy nem gratuláltam... *(Olgával átmegy az ebédlőbe.)*

Kuligin Ma, uraim, vasárnap van, a pihenés napja, pihenni fogunk és szórakozni, ki-ki korának és élethelyzetének megfelelően. A szőnyeget még nyáron fel kell majd szedni és megóvni télre. Molyirtóval vagy naftalinnal... A régi rómaiak egészségesek voltak, mert tudtak dolgozni és tudtak pihenni, náluk ugyebár,

¹Csináltam, ahogy tudtam, csinálja jobban, aki tudja.

mens sana in corpore sano.² Az életük meghatározott formában zajlott. Az igazgatónk mondja: a legfontosabb az életben annak formája... Ami elveszti a formáját, annak vége - és ez a mi hétköznapi életünkre is érvényes. *(átkarolja Mását, nevet.)* Mása engem szeret. Az én feleségem engem szeret. A függönyöket is el kell tenni a szőnyegekkel együtt... Ma jókedvű vagyok, kitűnő a hangulatom. Mása, négyre az igazgatóhoz megyünk. Kirándulás lesz a tanároknak és családjuknak.

- Mása** Én nem megyek.
- Kuligin** *(elkedvetlenedve)* Édes Mása, miért nem?
- Mása** Majd később megmondom. *(dühösen)* Jó, jó, megyek, csak hagyj békén, kérlek... *(odébb megy)*
- Kuligin** Azután az estét az igazgatónál töltjük. Az igazgató - tekintet nélkül megrongálódott egészségére - mindenekelőtt közösségi ember. Kiváló, emelkedett személyiség. Nagyszerű ember. Tegnap a konferencia után azt mondja nekem: "Fáradt vagy, Fjodor Iljics! Fáradt!" *(ránéz a falórára, majd a sajátjára)* Siet az órátok hét percre. Igen, azt mondja, fáradt vagy! *(kintről hegedűszó)*
- Olga** Uraim, fájadjanak asztalhoz! Sütemény!
- Kuligin** Ah, én kedves Olgám! Tegnap éjjel tizenegyig dolgoztam, alaposan elfáradtam, de ma boldognak érzem magam. *(az asztalhoz megy)* Kedvesem...
- Csebutikin** *(zsebre teszi az újságot, a szakállát fésűli)* Sütemény? Remek!
- Mása** *(Csebutikinhez szigorúan)* Ide figyeljen, ma ne igyon. Hallja? Árt magának.
- Csebutikin** Ugyan, kérem. Hol van az már. Két éve nem készültem ki italtól. *(türelmetlenül)* Különben is, nem mindegy, anyuskám?
- Mása** Akkor is: ne merjen inni. Ne merjen. *(mérgesen, de úgy, hogy a férje ne hallja)* Az isten verje meg, megint unatkozni egész este az igazgatónál!
- Tuzenbach** Én a maga helyében nem mennék el... Ilyen egyszerű.
- Csebutikin** Ne menjen el, lelkecském.
- Mása** Persze, ne menjek el... Átkozott élet, elviselhetetlen... *(az ebédlőbe megy)*
- Csebutikin** *(utána megy)* Ej, ej...
- Szoljonij** Pi, pi, pi...
- Tuzenbach** Elég legyen, Vaszilij Vasziljics. Fejezze be!
- Szoljonij** Pi, pi, pi...
- Kuligin** *(vidáman)* Egészségére, ezredes! Én pedagógus vagyok és ebben a házban családtag, Mása férje... Ő remek asszony, egészen remek asszony...
- Versinyin** Iszom ebből a sötét vodkából... *(iszik)* Egészségükre. *(Olgának)* Jó itt önöknél!.. *(A szalonban csak Irina és Tuzenbach marad.)*

²Ép testben ép lélek.

- Irina** Mása magán kívül van ma. Tizennyolc évesen ment férjhez Kuliginhoz, amikor azt hitte, hogy ő a legokosabb ember a világon. Most már tudja, hogy nem. A legjobb ember, de nem a legokosabb.
- Olga** *(türelmetlenül)* Andrej, gyere már végre!
- Andrej** *(kintről)* Azonnal. *(bejön, az asztalhoz megy)*
- Tuzenbach** Mire gondol?
- Irina** Csak úgy. Nem szeretem ezt a maga Szoljoniját, félek tőle. Egyfolytában hülyeségeket beszél...
- Tuzenbach** Fura egy ember. Sajnálom is, bosszant is, de leginkább sajnálom. Azt hiszem, gátlásos... Amikor kettesben vagyunk, szokott kedves és okos is lenni, de társaságban durva, kötekedő lesz. Ne menjen még, legalább amíg asztalhoz ülnek. Hadd lehessenek magával. Mire gondol? *(szünet)* Maga húszéves, én még nem vagyok harminc. Mennyi év áll előttünk, napok hosszú-hosszú sora, telis-tele a maga iránti szerelmemmel...
- Irina** Nyikolaj Lvovics, ne beszéljen nekem a szerelemről.
- Tuzenbach** *(nem hallgatva rá)* Iszonyú vágyakozás van bennem az élet, a harcok, a munka iránt, s a lelkemben ez összekapcsolódik a maga iránt érzett szerelemmel, Irina. És ráadásul maga gyönyörű, és én az életet is ugyanilyen gyönyörűnek látom! Mire gondol?
- Irina** Azt mondja, gyönyörűnek látja az életet. De hátha ez csak látszat? A mi hármunk élete eddig még nem volt szép, elfojtott minket, mint a gyom a füvet... Folytak a könnyeim. Erre semmi szükség... *(gyorsan megtörli az arcát, mosolyog)* Dolgozni kell, dolgozni. Nem vagyunk vidámak és sötétben látjuk az életet, mert nem ismerjük a munkát. Olyan emberek voltak a szüleink, akik megvetették a munkát... *(Natalja Ivanovna jön be, rózsaszín ruhában, zöld övvel.)*
- Natasa** Már asztalhoz ülnek... Elkéstem... *(Futólag megnézi magát a tükörben, rendezi a külsejét.)* Azt hiszem, a frizurám nem rossz...*(meglátja Irinát)* Kedves Irina Szergejevna, gratulálok! *(erősen és hosszasan csókolja)* Mennyi vendég, igazán, zavarban vagyok... Jó napot, báró!
- Olga** *(bejön a szalonba)* Á, Natalja Ivanovna, lám csak. Isten hozta, kedvesem! *(összecsókolóznak)*
- Natasa** Éljen az ünnepelt. Milyen nagy társaság, szörnyen izgulok...
- Olga** Á, csak a mieink. *(félhangosan, ijedten)* Magán zöld öv van! Drágám, ez nem helyes.
- Natasa** Csak nem jelent valami rosszat?
- Olga** Dehogy, csak egyszerűen nem passzol... Valahogy ... rémes.
- Natasa** *(sírós hangon)* Tényleg? De hát ez nem is zöld, inkább olyan halovány. *(Olga után megy)*

(Az ebédlőben asztalhoz ülnek, a szalonban senki.)

Kuligin Kívánok neked, Irina, jó vőlegényt. Ideje férjhez menned.

Csebutikin Natalja Ivanovna, magának is vőlegénykét kívánok.

Kuligin Natalja Ivanovnának már van vőlegénykéje.

Mása *(villájával kocogtatja a tányért).* Üríttem poharam... Eh, micsoda élet, az ördög vinné el!

Kuligin Mása, magaviselet kettes alá.

Versinyin Finom ez az ital. Miből készül?

Szoljonij Svábbogárból.

Irina *(sírós hangon)* Fúj! Fúj! Milyen undorító!

Olga Vacsorára sült pulyka lesz és almás pite. Hál istennek, ma egész nap itthon vagyok, este is. Uraim, elvárjuk önöket vacsorára...

Versinyin Engedjék meg, hogy én is eljöjjek.

Irina Legyen szerencsénk.

Natasa Érezze otthon magát.

Csebutikin Ó, szerelem, célja vagy természetbeni létünknek. *(nevet)*

Andrej *(mérgesen)* Hagyják abba, uraim. Nem unják még?

(Fedotyik és Rode jön, nagy virágkosárral.)

Fedotyik Már reggeliznek.

Rode *(hangosan, raccsolva)* Reggeliznek? Valóban, már reggeliznek...

Fedotyik Várj egy pillanatil! *(fényképez)* Egy! Várj még egy kicsit... *(még egy felvételt készít)* Kettő! Most kész. *(Fogják a kosarat és az ebédlőbe mennek, zajos örömmel fogadják őket.)*

Rode *(hangosan)* Gratulálok és kívánok mindenféle minden jót! Az idő ma gyönyörű, egyenesen szenzációs. Egész reggel sétáltam a gimnazistáimmal. Tornát tanítok a gimnáziumban...

Fedotyik Mozoghat, Irina Szergejevna, nyugodtan mozoghat! *(fényképez)* Maga ma nagyon izgalmas. *(búgócsigát vesz elő a zsebéből)* Ni, itt egy búgócsiga. Fantasztikusan bűg...

Irina De helyes!

Mása Tengeröbölben zöld a tölgy, színarany lánc a törzsén... színarany lánc a törzsén...*(sírósan)* Miért mondogatom ezt folyton? Reggel óta nem tudok szabadulni tőle...

Kuligin Tizenhárman vagyunk az asztalnál!

Rode *(hangosan)* Uraim, csak nem hisznek a babonában? *(nevetés)*

Kuligin Ha tizenhárman vagyunk az asztalnál, az azt jelenti, hogy valaki közülünk szerelmes. Csak nem maga, Ivan Romanics?... *(nevetés)*

Csebutikin Kivénhedt bűnös vagyok én már, hanem hogy Natalja Ivanovna mitől jött zavarba, azt fel nem foghatom. *(Nagy nevetés. Natasa kiszalad a szalonba, Andrej utána.)*

Andrej Hagyja, ne figyeljen rájuk! Várjon... álljon meg, kérem...

Natasa Szégyellem magam... Nem tudom, mit akarnak tőlem, kinevetnek. Tudom, hogy illetlenség volt így elrohanni az asztaltól, de nem bírom... nem bírom... *(arcát a tenyerébe rejt)*

Andrej Drágám, kérem, könyörgök, ne aggódjon. Biztosíthatom, hogy csak tréfálnak, szívük minden melegével. Drágaságom, gyönyörűségem, ők kedves, jólelkű emberek, szeretnek engem és magát is. Jöjjön ide az ablakhoz, itt nem látnak bennünket... *(körülnéz)*

Natasa Szokatlan még nekem ez a társaság!..

Andrej Ó ifjúság, csodálatos, gyönyörű ifjúság! Drágaságom, szépségem, ne aggódjon ennyire! Higgyen nekem, bízson bennem... Nekem olyan jó, mindenem tele szerelemmel, lelkesedéssel... Ó, nem látnak minket! Nem lát senki! Miért, miért szerettem magába amikor magába szerettem - ó, semmit sem értek. Drágaságom, édes, jóságos, ártatlan szerelmem, legyen a feleségem! Szeretem magát, szeretem..., mint még soha senkit... *(csók)*

(A két tiszt belép, meglátja a csókolózókat, csodálkozva megáll.)

Függöny

Második felvonás

Az első felvonás díszletében.

Este nyolc óra. Az utcáról alig hallható harmonikaszó szűrődik be. Sötét van, semmilyen fény nem ég. Natalja Ivanovna jön pongyolában, gyertyával. Andrej szobájának ajtajához megy, ott megáll.

Natasa Mit csinálsz, Andrjusa? Olvasol? Semmi, én csak... *(Tovább megy, kinyit egy ajtót, benéz, becsukja.)* Hogy nem maradt-e égve valami...

Andrej *(Kijön, könyvvel a kezében.)* Mi van, Natasa?

Natasa Nézem, hogy nem maradt-e égve valami... Farsang van, a cselédek ilyenkor nekiszabadulnak, figyelnem kell, figyelnem kell. Tegnap éjfélkor keresztül jövök az ebédlőn, hát itt ég egy gyertya. De hogy ki gyújtotta meg, ne adj isten, hogy megtudjam. *(Leteszi a gyertyát.)* Mennyi az idő?

Andrej *(Ránéz az órára.)* Negyed kilenc.

Natasa És Olga meg Irina még nincs itthon. Nem jöttek haza. Folyton dolgoznak szegények. Olga a pedagógiai tanácsban, Irina a távírdában... *(Felsóhajt.)* Ma reggel mondom a húgodnak: vigyázz magadra, mondom, Irina, kedvesem. De nem hallgat rám. Negyed kilenc, azt mondd? Attól tartok, hogy Bobik nem egészséges. Mitől olyan hideg? Tegnap forró volt, ma meg teljesen hideg... Én féltem!

Andrej Semmi baja, Natasa. A kisfiú egészséges.

Natasa Azért én mégis diétára fogom. Félek. És ma este kilenc után álarcosok jönnek hozzánk, azt mondják. Jobb lenne, ha nem jönnének, Andrjusa.

Andrej Mit tudom én. Hát hívták őket.

Natasa Ma reggel, ahogy felébred a kicsi, rám néz és egyszer csak elmosolyodik - vagyis megismert. Bobik, mondom, szia! Szia, te édes! Ő meg nevet. A gyerekek mindent értenek, de mindent! Jó, Andrjusa, akkor majd szólok, hogy ne engedjék be az álarcosokat.

Andrej *(Bizonytalanul.)* Hadd legyen úgy, ahogy a testvéreim akarják. Ők a ház gazdái.

Natasa Nekik is ez a véleményük, majd megmondom nekik. Ők olyan jók... *(Megy.)* Vacsorára aludttejet hoztattam. Az orvos azt mondja, hogy kizárólag aludttejet ehetsz, különben sose fogysz le. *(Megáll.)* Bobik egészen hideg. Félek, hogy fázik a szobájában. Legalább amíg melegebb nem lesz az idő, át kéne vinni másik szobába. Irina szobája például épp egy gyereknek való: száraz és napos. Meg kell mondani a húgodnak, hogy valameddig igazán ellehetne Olgával egy

szobában... Nappal úgyszintén itthon, csak aludni jár haza. *(Szünet.)*
Andrjusecska, miért hallgatsz?

Andrej Mert elgondolkodtam... Meg nincs is mit beszélni...

Natasa Igen... valamit akartam neked mondani... Megvan. Ferapont jött a városházáról, téged keres.

Andrej *(ásít)* Küldd be. *(Natasa kimegy, Andrej lehajol a gyertyához, melyet Natasa ott felejtett, olvassa a könyvét. Bejön Ferapont, régi, ócska kabátban, felhajtott gallérral, bekötött füllel.)* Szervusz, lelkem. Mit akarsz?

Ferapont A polgármester küldte ezt a könyvecskét meg valami papírokat. Tessék...
(Átadja a könyvet és a borítékot.)

Andrej. Köszönöm. Jól van. De miért nem jöttél korábban? Mindjárt kilenc óra.

Ferapont Mi?

Andrej *(hangosabban)* Azt mondom, későn jöttél, mindjárt kilenc.

Ferapont Ez az, pontosan. Amikor megjöttem, még világos volt, de nem engedtek be. Az úr, azt mondták, nem ér rá. Hát akkor... Ha nem ér rá, hát nem ér rá. Nekem nem sürgős. *(Azt hiszi, hogy Andrej kérdezett tőle valamit.)* Mit?

Andrej Semmit. *(Nézi a könyvet.)* Holnap péntek, nincs félfogadás, de azért bemegyek...dolgom van. Itthon unalmas... *(Szünet.)* Öregapó, milyen furcsán változik az élet, hogy becsap! Ma unalmamban, tétlenségemben kezembe vettem ezt a könyvet - régi egyetemi jegyzetek, nevetnem kell. Istenem, titkár vagyok a városházán, ott, ahol Protapopov a főnök. Titkár vagyok, és a legtöbb, amire vihetem, az a tagság a tanácsban. Talán tag lehetek a helyi tanácsban, én, aki minden éjjel azt álmodom, hogy a moszkvai egyetem professzora vagyok, neves tudós, az orosz föld büszkesége!

Ferapont Én nem tudhatom... Rosszul hallok.

Andrej Ha jól hallanál, valószínűleg nem beszélgetnék veled. Valakivel csak kell beszélgetnem, a feleségem nem ért meg, a testvéreimtől valamiért félek, félek, hogy kinevetnek, megszégyenítenek... Én nem iszom, nem kocsmázom, de milyen boldogan elüldögélnék most Moszkvában a Tyesztovnál vagy a Nagy Moszkvában, öreg.

Ferapont Mesélték a városházán, hogy Moszkvában palacsintáztak valami kereskedők, és az egyik meghalt, mert megevett negyven palacsintát. Negyvenet vagy ötvenet? Nem tudom pontosan.

Andrej Ülsz Moszkvában valamelyik nagy étteremben, nem ismeresz senkit és téged sem ismernek, és mégsem érzed magad idegennek. Itt meg mindenkit ismeresz és mindenki ismer, mégis idegen, idegen az ember... Idegen és magányos.

Ferapont Mit? *(Szünet.)* És ugyanez mesélte - már ha nem hazudik -, hogy kifeszítettek Moszkván át egy kötelet.

- Andrej** Minek?
- Ferapont** Azt nem tudom. Mondták.
- Andrej** Hülyeség. *(Olvassa a könyvét.)* Voltál már Moszkvában?
- Ferapont** *(szünet után)* Nem. Nem vitt oda a jóisten. *(Szünet.)* Mehetek?
- Andrej** Mehetsz. Ég áldjon. *(Ferapont indul.)* Vigyázz magadra! *(Olvasva.)* Holnap reggel eljössz és megkapod ezeket az iratokat... Eredj... *(Szünet.)* Elment... *(Csengő.)* Na, dologra... *(Nyújtózik egyet és lassan elindul a szobájába.)*
- Kinn a dajka énekel, a gyereket ringatja. Mása és Versinyin jön. Mialatt beszélgetnek, a szobalány meggyújtja a lámpát és a gyertyákat.*
- Mása** Nem tudom. *(Szünet.)* Nem tudom. Persze sokat jelent a megszokás. Apa halála után például sokáig nem tudtuk megszokni, hogy nincs tisztiszolgánk. De nemcsak a megszokás, az igazságérzetem is azt diktálja, hogy járt volna nekünk. Lehet, hogy máshol nem így van, de a mi városunkban a legrendesebb, legfinomabb, legúribb emberek a katonatisztek.
- Versinyin** Szomjas vagyok. Innék egy teát.
- Mása** *(az órára nézve).* Mindjárt hoznak. Férjhez adtak tizennyolc évesen, féltem a saját férjemtől, mert tanár volt, én meg épphogy kikerültem az iskolapadból. Akkoriban iszonyúan okos, nagy tudású és fontos embernek hittem őt. Most meg nem hiszem annak, sajnós.
- Versinyin** Vagy úgy... Hát igen.
- Mása** A férjemről nem beszélek, őt már megszoktam, de általában a civilek között sok a nyers, faragatlan, nevetlen ember. Engem idegesít és sért a durvaság, én szenvedek, ha azt látom, hogy valaki nem elég finom, kellemes és szívélyes. Amikor tanárokkal kell együtt lennem, a férjem kollégáival, az valóságos kínszenvedés számomra.
- Versinyin** Eeegen. Szerintem teljesen mindegy, hogy civilek vagy katonák, egyformán érdektelenek az emberek, legalábbis ebben a városban. Teljesen mindegy! Ha meghallgat egy itteni értelmiségit, civilt vagy katonát, másról sem tud beszélni, mint hogy bajlódik a feleségével, bajlódik a házával, bajlódik a birtokával, bajlódik a lovaival... Az orosz emberben magasan szárnyal a gondolat, de mondja meg nekem, akkor az életben miért földhözragadt és kisszerű? Miért?
- Mása** Miért?
- Versinyin** Miért kínlódik a gyerekeivel, a feleségével? És a feleség, a gyerekek miért kínlódnak övele?
- Mása** Maga ma nincs feldobva.
- Versinyin** Lehet. Nem ebédeltem, reggel óta egy falatot sem ettem. A lányom nincs egészen rendben, és ha a lányaim betegeskednek, mindig elfog az aggodalom és kínoz a lelkiismeret, hogy ilyen anyjuk van. Ma is, ha látta volna! Milyen

síralmas! Reggel hétkor kezdtünk veszekedni, kilenckor bevágtam az ajtót és eljöttem. *(Szünet.)* Soha nem beszélek erről, furcsa, hogy csak magának panaszkodom. *(Kezet csókol.)* Ne haragudjon rám. Senkim sincs magán kívül, senkim... *(Szünet.)*

Mása Mi ez a zaj a kályhában? Nem sokkal apa halála előtt huhogott így a kémény. Pontosan így.

Versinyin Babonás?

Mása Igen.

Versinyin Ez furcsa. *(Kezet csókol.)* Maga nagyszerű, csodálatos asszony. Nagyszerű és csodálatos! Sötét van, de azért látom a szeme csillogását.

Mása *(átül egy másik székre).* Itt világosabb...

Versinyin Szeretem, szeretem, szeretem... Szeretem a szemét, a mozdulatait, álmaimban is előjönnek... Nagyszerű, csodálatos nő!

Mása *(halkan nevetve).* Amikor így beszél velem, valahogy nevetnem kell, pedig ez félelmetes. Ne folytassa, kérem... *(Félhangon.)* Különben, mondja csak, nekem mindegy... *(Arcát a tenyerébe rejti.)* Nekem mindegy... Jönnék, beszéljen valami másról...

Irina és Tuzenbach jön az ebédlőn át.

Tuzenbach Hármas nevem van. Báró Tuzenbach-Krone-Altschauernek hívnak, de orosz vagyok, pravoszláv, mint ön. Német kevés maradt bennem, talán csak az a türelem és makacsság, amivel az idegeire megyek. Kísérgetem minden este.

Irina Milyen fáradt vagyok!

Tuzenbach Minden nap odajövök a távírdához, hogy hazakísérjem, odajárok tíz évig, húsz évig, amíg csak el nem zavar... *(Meglátja Mását és Versinyint, örömmel.)* Maguk azok? Üdvözletem.

Irina Végre én is hazaértem. *(Másához.)* Odajön ma hozzám egy nő, táviratozni akar Szaratovba a bátyjának, hogy meghalt a fia, és sehogyse jut eszébe a cím. Fel is adta a táviratot, csak úgy, cím nélkül, Szaratovba. Sírt. Én meg minden ok nélkül nekitámadtam. Nem érek rá, mondtam. Hülyén jött ki. Ma álarcosok jönnek?

Mása Igen.

Irina *(leül a fotelba.)* Pihenni! Elfáradtam.

Tuzenbach *(mosolyogva).* Amikor munkából jön, fiatalnak és szerencsétlenkének látszik. *(Szünet.)*

Irina Fáradt vagyok. Nem, nem szeretem a távírdát. Nem szeretem.

Mása Lefogytál... *(Fütyül.)* És megfiatalodtál, már olyan az arcod, mint egy kisfiué.

Tuzenbach A frizurájától van.

Irina Más munkát kell keresni, ez nem nekem való. Éppen amit akartam, amiről álmodoztam, az nincs meg benne. Lélektelen robot, nincs benne költészet...

(Kopogás a padlón.) A doktor kopog. (Tuzenbachnak.) Kopogjon vissza, kedves. Én nem bírok... Fáradt vagyok... (Tuzenbach visszakopog.) Mindjárt feljön. Ennek is határt kéne szabni. Tegnap a doktor és a mi Andrejünk a klubban voltak és megint vesztek. Azt mondják, Andrej eljátszott kétszáz rubelt.

Mása (közömbösen). Mit lehet tenni!

Irina Két hete is veszett, decemberben is veszett. Bár gyorsan eljátszana mindent, akkor talán itthagynánk ezt a várost. Istenem, Moszkvát látom álmomban minden éjjel, már olyan vagyok, mint egy elmebeteg. (Nevet.) Júniusban költözünk, addig még... február, március, április, május... majdnem fél év!

Mása Csak Natasa meg ne tudja, hogy Andrej veszett.

Irina Szerintem neki mindegy.

Csebutikin, épp csak felkelt - lepihent ebéd után -, bejön a szakállát fésülgetve, asztalhoz ül és újságot húz elő a zsebéből.

Mása Tessék, megjött. Kifizette a labbért?

Irina (nevet). Nem. Nyolc hónapja egy vasat se. Úgy látszik, elfelejtette.

Mása (nevet). Milyen jelentősen üldögél! (Mind nevetnek. Szünet.)

Irina Miért hallgat, Alekszandr Ignatyics?

Versinyin Nem is tudom. Teát akarok. Fél életemet egy pohár teáért! Reggel óta nem ettem...

Csebutikin Irina Szergejevna!

Irina Mi kell?

Csebutikin Jöjjön ide, kérem. Venez ici. (Irina odamegy és leül az asztalhoz.) Nem bírom maga nélkül. (Irina pasziánszozni kezd.)

Versinyin Hát akkor? Ha teát nem adnak, legalább filozofáljunk.

Tuzenbach Rajta. Miről?

Versinyin Miről? Mondjuk, álmodozunk... Például arról, hogy milyen lesz az élet utánunk, két-háromszáz év múlva.

Tuzenbach Hát milyen? Az utánunk jövők léggömbökön fognak repülni, a ruhák megváltoznak, talán felfedeznek és kiművelnek egy hatodik érzéket, de az élet csak ugyanolyan marad, mint most: nehéz, titkokkal teli és boldog. És ezer év múlva is sóhajtoznak majd az emberek, hogy "De nehéz az élet!", és akkor is félni fognak a haláltól és nem akarnak meghalni.

Versinyin (elgondolkodva). Hogy is mondjam csak? Én azt hiszem, hogy apránként mindennek meg kell változnia a földön, és már változik is, itt a szemünk előtt. Kétszáz, háromszáz, vagy végső soron ezer év múlva - nem az időpont a lényeg - új, boldog élet jön el. Ennek mi már természetesen nem leszünk részesei, de most ezért az életért dolgozunk, hát szóval: szenvedünk, mi hozzuk létre - és ez a mi létezésünk egyetlen célja, ha úgy tetszik: boldogsága. (Mása halkán nevet.)

Tuzenbach Mi van magával?

Mása Nem tudom. Ma egész nap nevetek, már reggel óta.

Versinyin Ugyanaz a végzettségem, mint a magáé, akadémiára nem jártam, de sokat olvasok, a könyvek megválogatásához nem értek, olvasok, meglehet, hogy nem egészen azt, amit kellene, viszont minél idősebb vagyok, annál többet szeretnék tudni. Őszül a hajam, lassan öregember leszek, mégis keveset tudok, de milyen keveset! Ennek ellenére úgy gondolom, hogy a legfontosabbat, a legnagyobb igazságot tudom, nagyon is jól tudom. És mennyire szeretném bizonyítani magának, hogy nincs boldogság, nem is kell lennie és nem is lesz számunkra. Nekünk csak dolgozni és dolgozni kell, a boldogságot pedig majd a leszármazottaink kapják. *(Szünet.)* Ha mi nem, legalább az utódaink utódai már igen.

Fedotyik és Rode jelennek meg, halkán énekelnek és gitároznak.

Tuzenbach Akkor maga szerint még csak ne is álmodozunk a boldogságról! És ha én boldog vagyok?!

Versinyin Nem boldog.

Tuzenbach *(összezsapja a kezeit és nevet).* Úgy látszik, nem értjük egymást. Hát mivel győzzem meg? *(Mása halkán nevet. Tuzenbach az ujjával megfenyegeti.)* Nevessen csak! *(Versinyinnek.)* Nem hogy két-háromszáz, de millió év múlva is ugyanolyan lesz az élet, mint volt: az nem változik, az állandó marad, követi a saját törvényeit, amikhez semmi közünk, vagy legalábbis amiket maga sosem fog megismerni. A vándormadarak, a darvak például csak repülnek és repülnek, és akármilyen magasztos vagy kicsinyes gondolatok fordulnak meg a fejükben, akkor is csak repülni fognak, és közben azt se tudják, miért és hová. Repülnek és repülni fognak, akármilyen filozófusok is keveredjenek közéjük, hadd filozofáljanak, ahogy akarnak, csak repüljenek...

Mása Na de mi értelme?

Tuzenbach Értelme... És amikor esik a hó. Annak mi értelme? *(Szünet.)*

Mása Én azt hiszem, hogy az embernek hívőnek kell lennie, vagy keresnie kell a hitet, különben az élete üres, üres... Élni és nem tudni, miért repülnek a darvak, miért születnek gyermekek, miért vannak csillagok... Vagy tudjuk, miért élünk, vagy semmit nem ér az egész. *(Szünet.)*

Versinyin Mégiscsak kár, hogy elmúlt az ifjúság...

Mása Gogolnál mondják: unalmas élni ezen a világon, uraim!

Tuzenbach Én pedig azt mondom, hogy nehéz önökkel vitatkozni, uraim. Maguk egészen...

Csebutikin *(újságot olvasva).* Balzac Bergycsevben nősült. *(Irina halkán énekel.)* Ezt fel is írom a noteszomba. *(Ír.)* Balzac Bergycsevben nősült. *(Olvassa az újságot.)*

Irina *(pasziánszozik, elgondolkodva).* Balzac Bergycsevben nősült.

- Tuzenbach** A kocka el van vetve. Marija Szergejevna, tudja, hogy beadtam a leszerelési kérelmemet?
- Mása** Hallottam. Nem látom, mi a jó benne. Nem szeretem a civileket.
- Tuzenbach** Mindegy... *(Feláll.)* Én nem vagyok szép, hát milyen katona vagyok én? Na de különben is mindegy... Dolgozni fogok. Csak egyszer az életben dolgozhatnék úgy egy napot, hogy este holtfáradtan érjek haza, aztán végigdőlni az ágyon és azonnal elaludni. *(Kimegy.)* Biztos, hogy a munkások nagyon tudnak aludni.
- Fedotyik** *(Irinának).* Vettem magának színes ceruzákat a Moszkva utcában Pizsikovnál. Meg ezt a kis kést...
- Irina** Maga hozzászokott, hogy úgy bánjon velem, mint egy kislánnyal, pedig én már felnőttem... *(Elveszi a ceruzákat és a kést, örömmel.)* Jaj, de édes!
- Fedotyik** Magamnak is vettem...nézze...egy penge, másik penge, harmadik penge, ez fülpiszkáló, ez a kisolló, ez meg körömtisztító...
- Rode** *(hangosan).* Doktor, hány éves maga?
- Csebutikin** Én? Harminckettő. *(Nevetés.)*
- Fedotyik** Mutatok magának egy másik pasziánszot. *(Kirakja.)*
Szamorvárt hoznak; Anfiszta mellette; nemsokára bejön Natasa és szintén az asztal körül tesz-vesz; belép Szoljonij, köszön és leül az asztalhoz.
- Versinyin** Micsoda szél van!
- Mása** Igen. Elegem van a télből. Már el is felejtettem, milyen a nyár.
- Irina** Látom, kijön a pasziánsz. Megyünk Moszkvába.
- Fedotyik** Nem, nem jön ki. Látja, a nyolcas a pikk kettesre került. *(Nevet.)* Vagyis nem mennek Moszkvába.
- Csebutikin** *(olvassa az újságot).* Cicikar. Ott himlőjárvány van.
- Anfiszta** *(odamegy Másához).* Mása, itt a tea, angyalom. *(Versinyinnek.)* Tessék, nagyságos úr... Bocsásson meg, elfelejtettem a nevét...
- Mása** Hozd ide, dadus. Nem megyek oda.
- Irina** Dadus!
- Anfiszta** Jövök, jövök!
- Natasa** *(Szoljonijnak).* A csecsemők nagyszerűen megértenek mindent. "Hát szia Bobik - mondom neki -, szia te édes!" Erre rám néz, olyan egészen különösen. Maga azt hiszi, hogy csak az anya beszél belőlem, pedig nem, nem, esküszöm magának! Ez egy rendkívüli gyermek.
- Szoljonij** Ha ez a gyerek az enyém volna, megsütném serpenyőben és megenném. *(Poharával a szalonba megy és leül a sarokba.)*
- Natasa** *(tenyerével elfedi az arcát).* Durva, nevetlen ember.
- Mása** Boldog, aki észre sem veszi, hogy nyár van-e vagy tél. Azt hiszem, Moszkvában nekem mindegy lenne, milyen az idő...

- Versinyin** A napokban olvastam egy francia miniszter börtönnaplóját. Panamáért csukták le a minisztert. Micsoda elragadtatással és lelkesedéssel ír a madarokról, amelyeket a börtön ablakából lát. Amikor miniszter volt, észre sem vette őket. Most persze, hogy kiszabadult, ugyanúgy nem veszi észre a madarakat, mint azelőtt. Épp így nem fogja észrevenni maga se Moszkvát, ha már ott lesz. Nincs boldogság, nem is lehet, csak vágyódunk utána.
- Tuzenbach** *(felvesz az asztalról egy dobozkát).* Hol vannak a cukorkák?
- Irina** Szoljonij megette.
- Tuzenbach** Mindet?
- Anfizza** *(felszolgálja a teát).* Levele jött, bátyuska.
- Versinyin** Nekem? *(Elveszi a levelet.)* A lányomtól. *(Olvassa.)* Igen, hát persze... Bocsásson meg, Marija Szergejevna, én most elmegyek. Nem iszom meg a teát. *(Idegesen feláll.)* Örökösen ez a cirkusz...
- Mása** Mi történt? Ha nem titok.
- Versinyin** *(halkan).* A feleségem megint megmérgezte magát. Mennem kell. Feltűnés nélkül távozom. Szörnyen kellemetlen ez az egész. *(Kezet csókol Másának.)* Kedvesem, nagyszerű és jó asszony... Erre ki tudok szökni... *(Elmegy.)*
- Anfizza** Hová megy? Éppen hozom neki a teát. Még illet!
- Mása** *(mérgesen).* Hagyd abba! Fontoskodszt itt, nincs nyugtunk tőled... *(Az asztalhoz megy a csészével.)* Elegem van belőled, vénasszony!
- Anfizza** Mit mérgelődsz, kedves? *(Andrej hangja Anfizza!)* *(utánozva)* Anfizza! Csak ül ott... *(Elmegy.)*
- Mása** *(az ebédlőben az asztalnál, dühösen).* Engedjenek leülni! *(Szétdúlja a kártyákat.)* Terpeszkednek itt a kártyájukkal. Igyák a teát!
- Irina** Te dühös vagy, Mása.
- Mása** Ha dühös vagyok, akkor ne szóljatok hozzám. Hagyjatok békén!
- Csebutikin** *(nevetve).* Hagyjátok, hagyjátok!
- Mása** Maga hatvanéves, de mint egy gyerek, össze-vissza pofázik, az ördög se érti, mit.
- Natasa** *(felsóhajt).* Kedves Mása, hogy használhatsz ilyen kifejezéseket? A te gyönyörű külsőddel bármilyen úri társaságban helyed lehetne, sőt, megmondom őszintén, valósággal kiragyognál, ha nem vennél a szádra ilyen szavakat... Je vous prie, pardonnez moi, Marie, mais vous avez des manieres un peu grossieres.³
- Tuzenbach** *(visszatartva a nevetést).* Adjanak nekem...adjanak nekem... Azt ott, azt hiszem, konyak...

³Bocsásson meg, Maria, de kissé durva szokásai vannak.

- Natasa** Il parait, que mon Bobik deja ne dort pas.⁴ Felébredt. Ma nincs valami jól. Bemegyek hozzá, bocsássanak meg... *(Elmegy.)*
- Irina** Hát Alekszandr Ignatyics hová ment?
- Mása** Haza. Megint a feleségével van valami.
- Tuzenbach** *(Szoljonijhoz lép, kezében konyakos üveg).* Folyton egyedül ül, gondolkodik, nem tudni min. Na béküljünk ki. Hajtsunk fel egy konyakot. *(Isznak.)* Ma ülhetek egész éjjel a zongoránál, és valószínűleg csupa vacakot kell játszanom. A fenébe!
- Szoljonij** Miért béküljünk ki? Én magával nem veszem össze.
- Tuzenbach** Mindig olyan érzést kelt bennem, mintha történt volna köztünk valami. Furcsa természete van magának, el kell ismerni.
- Szoljonij** *(szavalva).* Furcsa vagyok, ki nem furcsa! Ne mérgeledj, Aleko!
- Tuzenbach** Hogy jön ide Aleko... *(Szünet.)*
- Szoljonij** Kettesben semmi gond, olyan vagyok, mint bárki, de társaságban zavarba jövök és csupa marhaságot beszélek. És mégis becsületesebb és nemesebb vagyok, mint sokan, nagyon sokan mások. Ezt bizonyítani is tudom.
- Tuzenbach** Sokszor haragszom magára, állandóan kötözködik velem, ha társaságban vagyunk, és valahogy mégis rokonszenves nekem. A fenébe is, ma berúgok. Igyunk! *(Isznak.)*
- Szoljonij** Igyunk. Magával, báró, soha nem volt semmi semmi bajom. De az én karakterem olyan, mint Lermontové. *(Csend.)* Ráadásul hasonlítok is egy kicsit Lermontovra... mint mondják...*(Illatszerez üveget vesz elő a zsebéből, locsol belőle a kezére.)*
- Tuzenbach** Leszerelek. Legyen vége! Öt évig egyfolytában fontolgattam, és végül döntöttem. Dolgozni fogok.
- Szoljonij** *(szavalva)* Ne mérgeledj, Aleko, felejtse el, felejtse el az álmaitat...
Beszélgetésük alatt Andrej halkán bejön, könyvvel a kezében, leül a gyertya mellé.
- Tuzenbach** Dolgozni fogok.
- Csebutikin** *(a szalonba megy Irinával)* Igazi kaukázusi vendéglátás volt: hagymaleves, sültnek pedig csehartma, hús.
- Szoljonij** A cseremsa egyáltalán nem hús, hanem növény. Olyan, mint a mi hagymánk.
- Csebutikin** Nem, angyalom. A csehartma nem hagyma, hanem báránysült.
- Szoljonij** Én meg azt mondom, hogy a cseremsa hagyma.
- Csebutikin** Én meg azt mondom, hogy a csehartma bárány.
- Szoljonij** Én meg azt mondom, hogy a cseremsa hagyma.
- Csebutikin** Mit vitatkozom itt magával? Soha nem járt a Kaukázusban és életében nem evett csehartmát.
- Szoljonij** Nem ettem, mert utálok. A cseremsa ugyanolyan bűdös, mint a fokhagyma.

⁴Úgy tetszik, az én kis Bobikom már nem alszik.

Andrej (*könyörögve*) Elég legyen, uraim! Kérem önöket!

Tuzenbach Mikor jönnek az álarcosok?

Irina Kilencre ígérték, mindjárt itt lesznek.

Tuzenbach (*átöleli Andrejt*) Hej, tornác, tornácom, új tornácom...

Andrej (*táncol, énekel*) Új tornác, juharfából...

Csebutikin (*táncol*) Rá-csos! (*Nevetés.*)

Tuzenbach (*megcsókolja Andrejt*) Az ördögbe is, igyunk! Andrjusa, igyunk pertut! Andrjusa, veled megyek Moszkvába az egyetemre.

Szoljonij Melyikre? Moszkvában két egyetem van.

Andrej Moszkvában egy egyetem van.

Szoljonij Én meg azt mondom, hogy kettő.

Andrej Felőlem három is lehet. Annál jobb.

Szoljonij Moszkvában két egyetem van! (*Morgás és pisszegés.*) Moszkvában két egyetem van: a régi és az új. De ha maguk nem szívesen hallgatnak engem és nem tetszik, amit mondok, akkor én csöndben is maradhatok. Sőt, átmehetek máshová. (*Távozik az egyik ajtón.*)

Tuzenbach Brávó, brávó! (*Nevet.*) Uraim, kezdhetjük, már ülök is a zongorához. Mulatságos alak ez a Szoljonij. (*Leül a zongorához, keringőt játszik.*)

Mása (*egyedül keringőzik*) A báró részeg, a báró részeg!

Bejön Natasa

Natasa (*Csebutikinhez*) Ivan Romanics! (*Valamit mond Csebutikinnak, azután halkan kimegy. Csebutikin megérinti Tuzenbach vállát, súg neki valamit.*)

Irina Mi van?

Csebutikin Ideje mennünk. Jó egészséget.

Tuzenbach Jó éjt. Mennünk kell.

Irina Ugyan már... és az álarcosok?

Andrej (*zavarban*) Nem lesznek álarcosok. Nézd, kedvesem, Natasa azt mondja, hogy Bobik nincs egészen jól, és ezért... Szóval... én nem tudom, nekem mindegy.

Irina (*vállat von*) Bobik beteg.

Mása A francba! Ha kirúgnak, mit tegyünk, elmegyünk. Nem Bobik beteg, hanem ő... Itt! (*Az ujjával megkopogtatja a homlokát.*) Nagyságos asszony!

Andrej kimegy a jobboldali ajtón, Csebutikin utána, az ebédlőben búcsúzokodás.

Fedotyik Milyen kár! Arra számítottam, hogy itt töltöm az estét, de ha a kisfiú beteg, akkor természetesen... Holnap hozok neki valami játékot...

Rode (*hangosan*) Direkt aludtam ebéd után, gondoltam, egész éjjel táncolni fogok. De hiszen még csak kilenc óra!

Mása Menjünk ki az utcára, majd ott megbeszéljük. Eldöntjük, mi legyen.

Hangok: Isten veletek! Minden jót! Tuzenbach vidám nevetése. Elmennek. Anfizza és a szobalány leszedik az asztalt, eloltják a lámpát. Hallani a dajka énekét. Andrej kabátban és kalapban halkán bejön Csebutikinnal.

Csebutikin Nem sikerült megházasodnom, mert az élet úgy elinált, mint a villám, ja és persze azért sem, mert ész nélkül szerettem a mamádat, aki férjnél volt...

Andrej Nem kell megőszülni. Nem kell, mert unalmas.

Csebutikin Igaz, csak hát a magány. Akárhogy filozofálsz, a magány szörnyű dolog, angyalom... Habár, lényegében... persze határozottan mindegy!

Andrej Igyekezzünk!

Csebutikin Minek sietni? Odaérünk.

Andrej Attól félek, hogy a feleségem itt tart minket.

Csebutikin Áá!

Andrej Ma játszani nem fogok, csak úgy elüldögélek. Nem vagyok jól. Mit csináljak, Ivan Romanics, amikor nem kapok levegőt?

Csebutikin Minek kérded? Nem emlékszem, galambom. Nem tudom.

Andrej Menjünk a konyhán át. *(Elmennek.)*

Csengetnek, majd újra csengetnek. Hangokat, nevetést hallani.

Irina *(bejön)* Ki az?

Anfizza *(súgva)* Az álarcosok. *(Megint csengetnek.)*

Irina Mondd meg, dadus, hogy senki nincs itthon. Bocsássanak meg.

Anfizza kimegy. Irina elgondolkodva járkál, izgatott. Szoljonij jön be.

Szoljonij *(nem értve)* Senki... Hol vannak a többiek?

Irina Hazamentek.

Szoljonij Furcsa. Egyedül van itt?

Irina Egyedül. *(Szünet.)* Isten önnel!

Szoljonij Az előbb tapintatlanul viselkedtem, ez nem volt taktikus. De maga nem olyan, mint a többiek, maga emelkedett és tiszta, látnia kell az igazságot... Egyedül maga érthet meg engem. Szeretem magát, mélységesen, végtelenül szeretem...

Irina Isten önnel! Menjen.

Szoljonij Nem tudok maga nélkül élni. *(Utánamegy.)* Ó, én gyönyörűségem! *(Könnyekkel.)* Ó, boldogságom! Igéző, csodálatos, varázslatos szempár, soha életemben nem láttam még ilyet.

Irina *(hidegen)* Fejezze be, Vaszilij Vasziljics!

Szoljonij Először beszélek erről a szerelemről magának, és mintha nem is a földön járnék, hanem egy másik bolygón. *(Megtörli a homlokát.)* De hát mindegy. Szerelmet nem lehet kierőszakolni, persze... De azt nem tűröm, hogy boldog vetélytársam legyen... Nem tűröm... Minden szentre esküszöm, hogy a vetélytársamat megölöm... Ó, maga csodálatos!

Natasa jön be gyertyával.

Natasa *(benéz az egyik ajtón, a másikon, elmegy a férje szobájának ajtaja mellett)*
Andrej odabent van. Hadd olvasson. Bocsásson meg, Vaszilij Vasziljics, nem tudtam, hogy itt van, én meg csak így pongyolában...

Szoljonij Felőlem! Jó éjszakát. *(Elmegy.)*

Natasa Te meg elfáradtál, kedvesem, szegény kislányom. *(Megcsókolja Irinát.)*
Korábban kellene lefeküdnöd.

Irina Bobik alszik?

Natasa Alszik. De nyugtalanul alszik. Erről jut eszembe, kedvesem, már akartam mondani neked, csak vagy te nem vagy itthon, vagy én nem érek rá... Bobik mostani szobája szerintem hideg és nyirkos. A te szobád viszont annyira jó volna a gyerekeknek. Kedves, költözz át egyelőre Olgához.

Irina *(nem érti)* Hová?

Hallani, hogy csengettyűs trojka áll meg a ház előtt.

Natasa Egy szobában leszteek Olgával, Bobik megkapja a te szobádat. Olyan édes az a gyerek, ma azt mondom neki: Bobik, Bobikom! Ő meg néz rám a kis szemecskéivel. *(Csengetnek.)* Ez biztos Olga. Milyen későn jön! *(A szobalány odamegy Natasához és a fülébe súg valamit.)* Protapopov? Nahát! Protapopov jött, hogy menjek vele szánkázni a trojkán. *(Nevet.)* Milyen furcsák ezek a férfiak... *(Csengetnek.)* Még jött valaki. Miért ne mennék el vele egy negyedórászkára. *(A szobalánynak.)* Mondd, hogy mindjárt jövök. *(Csengetnek.)* Csengetnek. Olga az, biztos Olga. *(Kimegy.)*

A szobalány elszalad; Irina elgondolkodva ül, Kuligin és Olga jön be, mögöttük Versinyin.

Kuligin Na tessék. És még azt mondták, hogy itt estély lesz.

Versinyin Furcsa, amikor félórával ezelőtt elmentem, még várták az álarcosokat...

Irina Mind elmentek.

Kuligin Mása is elment? Hová ment? És miért vár odakint Protapopov trojkája? Kit vár?

Irina Ne tegyenek fel kérdéseket... Fáradt vagyok.

Kuligin Milyen kis szeszélyes...

Olga Most ért véget az értekezlet. Teljesen kikészültem. Az igazgatónőnk beteg, én helyettesítem. A fejem, a fejem de fáj, a fejem... *(Leül.)* Andrej tegnap elkártyázott kétszáz rubelt... Az egész város erről beszél...

Kuligin Igen, engem is kimerített az értekezlet. *(Leül.)*

Versinyin A feleségem megint azt találta ki, hogy rám ijeszt, és kis híján majdnem megmérgezte magát. De minden elrendeződött, örülök, most kifújhatom magam... Mit tegyünk, elmegyünk? Hát akkor, engedjék meg, hogy minden jót kívánjak. Jöjjön, Fjodor Iljics, menjünk el valahová. Nem bírok otthon maradni, egyáltalán nem bírok... Menjünk!

Kuligin Fáradt vagyok. Nem megyek. *(Feláll.)* Fáradt vagyok. A feleségem hazament?

Irina Nyilván.

Kuligin *(kezet csókol Irinának)* Búcsúzom. Holnap és holnapután egész nap pihenek. Minden jól! *(Megy.)* Ittam volna egy teát. Arra számítottam, hogy kellemes társaságban töltöm az estét és - o fallacem hominum spem!⁵ Indulatszó után tárgyeset.

Versinyin Tehát egyedül megyek. *(Fütyülve távozik Kuliginnal.)*

Olga Fáj a fejem, a fejem... Andrej veszített... Az egész városban beszélnek... Megyek lefekszem. *(Megy.)* Holnap szabadnap... Istenem, de jó! Holnap szabadnap, holnapután is szabadnap... Fáj a fejem, a fejem... *(Kimegy.)*

Irina *(magában)* Mind elmentek. Senki sincs itt.
Az utcáról harmonikaszó, a dajka énekel.

Natasa *(bundában és sapkában átmegy az ebédlőn, mögötte a szobalány)* Félóra múlva itthon leszek. Csak elszánkázom egy kicsit. *(Elmegy.)*

Irina *(egyedül maradva, sóvárogva)* Moszkvába! Moszkvába! Moszkvába!

Függöny

⁵Ó, csalfa emberi reménység

Harmadik felvonás

Olga és Irina szobája. Balra és jobbra ágyak, spanyolfallal elkerítve. Éjjel kettő után. Odakint félreverik a harangokat, tűz van, már régóta tart. Látszik, hogy a házban még le sem feküdtek aludni. A díványon Mása fekszik, felöltözve, mint általában, fekete ruhában. Olga és Anfisza jön be.

Anfisza Lent ülnek a lépcső aljában... Mondom nekik: Jöjjenek már fel, ne üldögéljenek itt, mondom. - erre sírnak. Apuska, mondják, nem tudjuk, hol van apuska. És ha bennégett! Még mit nem! És az udvaron is vannak... azok sincsenek felöltözve.

Olga *(ruhákat vesz ki a szekrényből)* Fogd ezt a szürkét... Ezt is... A kabátkát is vigyed... Ezt a szoknyát is, dadus... Istenem, hát mi történik itt? Úgy látszik, az egész Kirszanov köz leégett... Ezt vigyed... Ezt is...*(A dada karjára dobja a ruhákat.)* Szegény Versinyinék nagyon megijedtek... Az ő házuk is majdnem kigyulladt. Ma nálunk alszanak... nem szabad őket hazaengedni... Szegény Fedotyiknak mindene leégett, semmije se maradt...

Anfisza Hívd már Ferapontot, Oljuska, nem bírom el...

Olga *(csenget)* Hiába csöngetek... *(Kiszól az ajtón.)* Jöjjön már ide valaki! *(A nyitott ajtón át látszik egy ablak, piros a tűz fényétől; hallani, hogy a tűzoltók elszáguldanak a ház mellett.)* Micsoda szörnyűség! Mennyire elegendem van! *(Bejön Ferapont.)* Fogd ezeket és vidd le...A lépcső aljában állnak a Kolotyilin kisasszonyok... add oda nekik. Ezt is...

Ferapont Igenis. Tizenkettőben Moszkva is leégett. Uramisten! Bámultak a franciák.

Olga Menj, siess...

Ferapont Igenis. *(Elmegy.)*

Olga Dadus, kedves, mindent adj oda. Nekünk semmi nem kell, mindent adj oda, dadus... Fáradt vagyok, alig állok a lábamon...Versinyinéket nem szabad hazaengedni...A kislányok lefekhetnek a szalonban, Alekszandr Ignatyics alhat odalenn a bárónál... Fedotyik is mehet a báróhoz, vagy nálunk is maradhat az ebédlőben. A doktor, mintha csak tudta volna, berúgott, holtrészeg, hozzá senkit sem küldhetünk. Versinyin felesége is alhat a szalonban.

Anfisza *(kimerülten)* Oljuska kedves, ne dobj ki engem! Ne dobj ki!

Olga Butaságokat beszélsz, dadus. Senki nem dob ki téged.

Anfisza *(Olga mellére hajtja a fejét)* Lelkem, aranyom, én dolgozom, igyekszem...Ha már nem lesz erőm, azt mondják majd: eridj! De hová menjek? Hová? Nyolcvanéves vagyok. Nyolcvankettő...

Olga Üljl csak le, dadus... Elfáradtál, szegénykém... *(Leülteti.)* Pihenjl kicsit, lelkem. Egészen elsápadtál!

Natasa jön be

Natasa Azt beszéljk, bizottságot hoznak létre a tűzkárosultak megsegítésére. Mit mondjak? Nagyszerű gondolat. Egyáltalán, a szegény embereken gyorsan-gyorsan segíteni kell, ez a gazdagok kötelessége. Bobik és Szofocska alszanak, mintha mi sem történt volna. Hogy itt nálunk mennyien vannak, bárhová megyek, tele a ház emberekkel. Most, amikor influenzajárvány van, csak meg ne fertőzzék a gyerekeket.

Olga *(meg sem hallva Natasát)* Innen nem látszik a tűzvész, itt nyugalom van...

Natasa Igen...Biztosan összekócolódott a hajam. *(A tükör előtt.)* Azt mondják, meghízta...nem is igaz! Szó sincs róla! Mása meg alszik, kimerült szegény... *(Anfiszához, hidegen)* Hogy mersz ülni a jelenlétemben! Kelj fel! Tűnj el innen! *(Anfiszá kimegy, szünet.)* És miért tartod ezt a vénasszonyt, nem értem...

Olga *(meghökkenve)* Ne haragudj, de én meg azt nem értem...

Natasa Mit keres ez itt? Parasztasszony, menjen falura... Minek kényeztetni. Én azt szeretem, ha rend van a házban! Nem kellene itt felesleges emberek. *(Olga arcát simogatja.)* Elfáradtál, te szegényke! Elfáradt a mi igazgatónőnk! Amikor az én Szofocskám majd nagyobb lesz és gimnáziumba megy, félni fogok tőled.

Olga Nem leszek igazgatónő.

Natasa Kineveznek, Oljecska. El van döntve.

Olga Nem vállalom. Nem bírom... Meghaladja az erőmet... *(Vizet iszik.)* Te az előbb nagyon durva voltál a dadával... Bocsáss meg, de én ezt nem tudom elviselni...egészen elsötétült előttem a világ...

Natasa *(idegesen)* Bocsáss meg, Olga, bocsáss meg... Nem akartalak megbántani.

Mása felkel, fogja a párnáját és mérgesen kimegy.

Olga Értsd meg, kedvesem... Lehet, hogy furcsán neveltek bennünket, de én ezt nem tudom elviselni. Az ilyen modor egészen tönkre tesz, valósággal belebetegszem... az élettől is elmegy a kedvem!

Natasa Bocsáss meg, bocsáss meg... *(Megcsókolja.)*

Olga Minden durvaság, a legkisebb udvariatlanság is felzaklat...

Natasa Gyakran jártatom feleslegesen a szám, ez igaz, de lásd be, kedvesem, hogy a dadának falura kellene mennie.

Olga Harminc éve van nálunk.

Natasa De most már nem tud dolgozni! Vagy én nem értelek, vagy te nem akarsz engem megérteni. Munkára alkalmatlan, csak alszik vagy üldögél.

Olga Hát hadd üldögéljen.

Natasa *(csodálkozva)* Hogyhogy hadd üldögéljen? Hiszen cseléd. *(Könnyek közt.)* Nem értelek, Olga. Dajkát tartok, szoptatós dadát tartok, van szobalány, szakácsnő... minek kell még ez a vénasszony is? Minek? *(Kintről harangszó.)*

Olga Ezen az éjszakán tíz évet öregedtem.

Natasa Tisztázzunk valamit, Olga. Te a gimnáziumban vagy, én itthon. A te dolgod a tanítás, az enyém a háztartás. És ha én mondok valamit a cselédekről, akkor tudom, hogy mit beszélek; tudom, hogy mit be-szé-lek...És nehogy holnap még itt legyen ez a vén szarka, ez a csoroszlya... *(toporzékol)* ez a boszorkány! Ne merészeljetez bosszantani! Senki ne merjen! *(Észhez tér.)* Látod, ha nem költözködöl le a földszintre, akkor egyfolytában veszekedni fogunk. Ez rémes. *(Bejön Kuligin)*

Kuligin Hol van Mása? Ideje hazamennünk. Azt mondják, csendesedik a tűz. *(Nyújtózik.)* Csak egy kerület égett le, pedig szél volt, eleinte úgy nézett ki, hogy az egész város leég. *(Leül.)* Kimerültem. Oljecska, kedvesem... Gyakran gondolom, hogy ha Mása nem lenne, téged vettelek volna feleségül, Oljecska...Te olyan jó vagy... Teljesen kikészültem. *(Hallgatózik.)*

Olga Mi az?

Kuligin A doktor direkt leitta magát. A sárga földig. *(Feláll.)* Azt hiszem, már jön is... Halljátok? Igen, ide jön. *(Nevet.)* Micsoda alak... Én elbújok. *(A szekrényhez megy, behúzódik a sarokba.)* Micsoda semmirekellő.

Olga Két éve nem iszik és most hirtelen jól beszívott... *(Natasával együtt a szoba mélyébe megy.)*

Csebutikin jön; nem tántorog, úgy jár, mint aki józan, megáll, körülnéz, azután a mosdóhoz megy és mosni kezdi a kezét.

Csebutikin *(sötéten)* Ördög vinné az egészet... Mindenkit! Azt hiszik, hogy orvos vagyok, meg tudok gyógyítani mindenféle betegséget, de én nem tudok az égvilágon semmit, mindent elfelejtettem, amit tudtam, semmire nem emlékszem, egyáltalán semmire. *(Olga és Natasa észrevétlenül kimennek.)* Ördög vinné. A múlt szerdán kihívtak egy asszonyhoz - meghalt, és én vagyok az oka, hogy meghalt. Igen... Huszonöt évvel ezelőtt még tudtam egyet-mást, de mostmár semmire nem emlékszem. Semmire. Lehet, hogy nem is vagyok ember, csak úgy csinálok, mintha volna kezem, lábam, fejem, lehetséges, hogy nem is létezem, csak hiszem, hogy járok, eszem, alszom. *(Sír.)* Ó, csak ne kellene élni! *(Abbahagyja a sírást, sötéten.)* Ördög tudja... Tegnapelőtt beszélgetek a klubban; azt mondják, Shakespeare, Voltaire... Nem olvastam, egyiket se olvastam, de olyan képet vágtam, mintha olvastam volna. És a többiek is, ugyanúgy. Szemétség! Aljasság! Az asszony is eszembe jutott, aki szerdán

meghalt miattam... Minden eszembe jutott, és förtelmesnek, undorítóknak, iszonytatóknak éreztem az egészet... elmentem és leittam magam...

Irina, Versinyin és Tuzenbach jönnek be, Tuzenbachon új és divatos civil ruha.

Irina Itt ülünk le. Ide senki nem jön.

Versinyin Ha a katonák nincsenek, leégett volna az egész város. Remek fiúk. (*Elégedetten dörzsöli a kezét.*) Aranyat érnek! Nagyszerű gyerekek!

Kuligin (*odajön hozzájuk*) Hány óra, uraim?

Tuzenbach Három óra múlt. Hajnalodik.

Irina Mindenki az ebédlőben ül, senki nem megy el. A maga Szoljonija is ott ül. (*Csebutikinnak.*) Maga, doktor, elmehetne aludni.

Csebutikin Á, semmi... Köszönöm. (*Fésűli a szakállát.*)

Kuligin (*nevet*) Elázott, Ivan Romanics! (*Vállon veregeti.*) Derék dolog! In viro veritas⁶, ahogy a régi rómaiak mondták.

Tuzenbach Mindenki arra kér, hogy rendezek koncertet a tűzkárosultak javára.

Irina Na de ki fog...

Tuzenbach Meg lehet csinálni, ha akarjuk. Marija Szergejevna szerintem csodálatosan zongorázik.

Kuligin Csodálatosan zongorázik!

Irina Már elfelejtett. Három éve nem játszott... vagy négy.

Tuzenbach Ebben a városban senki nem ért a zenéhez, abszolúte senki, de én, én értek, és becsületszavamra állíthatom önöknek, hogy Marija Szergejevna nagyszerűen zongorázik, majdnem tehetségesen.

Kuligin Igaza van, báró. Nagyon szeretem Mását. Remek asszony.

Tuzenbach Hogy ilyen gyönyörűen játsszon valaki, aki tudja, hogy senki, de senki nem érti!

Kuligin (*sóhaj*) Igen... De vajon illik-e, hogy fellépjen a hangversenyen? (*Szünet.*) Én nem tudhatom, uraim. Lehet, hogy ez helyénvaló. Meg kell vallanom, hogy az igazgatónk jó ember, sőt kiváló, eszes ember, de olyan nézetei vannak... Természetesen nem tartozik rá, de ha gondolják, én mégis, megbeszélem vele.

Csebutikin a kezébe vesz egy porcelán órát, nézegeti.

Versinyin Csupa mocskok lettem a tűznél, hogy nézek ki! (*Szünet.*) Tegnap fél füllel hallottam, hogy a dandárunkat át akarják helyezni valahová messzire. Egyesek azt mondják, hogy Lengyelországba, mások szerint Csitába.

Tuzenbach Én is hallottam. Hát, akkor egészen kihalt lesz a város.

Irina Mi is elutazunk!

Csebutikin (*Elejti az órát, az összetörik.*) Ripitya!

Szünet. Mind bosszúsak és zavartak.

⁶ Borban az igazság.

- Kuligin** *(összeszedi a cserepeket)* Ilyen drága holmit összetörni - nahát, Ivan Romanics!
Magaviselet: elégtelen!
- Irina** Szegény mama órája volt.
- Csebutikin** Talán... Ha a mamáé, hát a mamáé. Talán össze se törtem, csak úgy tűnik, mintha összetörtem volna. Talán nem is létezőnk, csak képzeljük, mintha léteznénk, talán valójában nem is vagyunk. Semmit nem tudok, senki nem tud semmit. *(Az ajtónál.)* Mit bámultok? Natasa összeszűri a levelet Protapopovval, ti meg nem látjátok... Itt ültök és semmit nem láttok, Natasának viszonya van Protapopovval... *(Énekel.)* Talán nem szívesen fogadjátok ezt a fűgét... *(Elmegy.)*
- Versinyin** Igen... *(Nevet.)* Tulajdonképpen milyen furcsa! *(Szünet.)* Mikor a tűzvész kezdődött, gyorsan hazaszaladtam; odaérek, látom, hogy a mi házunk ép, nincs veszélyben, de a kislányaim ott állnak a küszöbön egy szál ingben, az anyjuk sehol, tolong a nép, lovak és kutyák futkosnak, a lányok arcán rémület, szörnyülködés, könnyörgés, nem is tudom, mi. Összeszorult a szívem, amikor megláttam az arcukat. Istenem, gondoltam, mi mindent kell még elviselni ezeknek a lányoknak hosszú életük során! Felkapom őket, futok velük, és közben mindegyre arra gondolok, mi mindent kell még elviselniük ezen a földön! *(Harangszó, szünet.)* Idejövök, hát az anyjuk itt van, kiabál, veszekszik.
- Mása bejön egy párnával, leül a díványra.*
- Versinyin** Amikor a kislányaim ott álltak a küszöbön egyetlen ingben, és az utca vörös volt a tűz fényétől, a szörnyű lármában arra gondoltam, hogy szinte ugyanez történt sok évvel ezelőtt, váratlanul ránk tört az ellenség, fosztogatott, gyújtogatott... pedig, lényegében, mekkora a különbség, aközött, ami most van, meg ami akkor volt! Eltelik még egy kis idő, két-háromszáz év, és a mi életünkre borzongva és gúnyos mosollyal néznek majd vissza, mindent, ami most van, darabosnak, nehézkesnek, nagyon kényelmetlennek és szörnyen furcsának fognak látni. Ó, micsoda élet lesz az, micsoda élet! *(Nevet.)* Bocsássanak meg, megint elfilozofáltam magam. Engedjék meg, hogy folytassam, uraim. Rám tört a filozofálhatnék, egyszerűen ilyen a hangulatom. *(Szünet.)* Úgyis mind alszanak. Szóval azt mondom: micsoda élet lesz az! Képzeljék csak el... Olyan, mint maguk, ebben a városban most csak három van, de a következő nemzedékekben több lesz, egyre több, és eljön az idő, amikor a maguk képére változik a világ, az emberek úgy fognak élni, mint maguk, aztán maguk is megöregednek, és születnek még különbek... *(Nevet.)* Ma egészen különös a hangulatom... Nagyon akarom az életet... *(Énekel.)* "Elrepült éveim nem perelem, életem alkonyán hív szerelem..."* *(Nevet.)*

* Nyersen fordítva, de ez költőibb és rímes. - A ford.

Mása Tram-tam-tam...

Versinyin Tam-tam...

Mása Tra-ra-ra...

Versinyin Tra-ta-ta... *(Nevet.)*

Bejön Fedotyik

Fedotyik *(táncol)* Leégttem, leégttem! Mindenem oda! *(Nevetés.)*

Irina Viccel? Mindene leégett?

Fedotyik *(nevet)* Minden, porig. Semmim nem maradt. A gitár leégett, a fényképezőgép leégett, az összes levelem... És akartam ajándékozni magának egy kis noteszt, az is leégett.

Bejön Szoljonij

Irina Nem, menjen innen, Vaszilij Vasziljics, kérem. Ide tilos bejönni.

Szoljonij Akkor a bárónak miért szabad? És nekem miért tilos?

Versinyin Tulajdonképpen menni kell már. Mi van a tűzzel?

Szoljonij Azt mondják, lohad. Nem, nekem ez határozottan furcsa, hogy a bárónak szabad, nekem pedig tilos. *(Illatszerez üveget vesz elő és locsolgatja magát.)*

Versinyin Tram-tam-tam.

Mása Tram-tam.

Versinyin *(nevetve, Szoljonijnak)* Menjünk az ebédlőbe.

Szoljonij Rendben van, ezt megjegyzem. Lenne mit hozzáfűzni, de ne ingereljük a ludakat... *(Ránéz Tuzenbachra.)* Pi, pi, pi... *(Elmegy Versinyinnel és Fedotyikkal.)*

Irina Jól befüstölt itt ez a Szoljonij... *(Csodálkozva.)* A báró elaludt! Báró! Báró!

Tuzenbach Tulajdonképpen elfáradtam... A téglagyár... Nem tréfálok, hamarosan tényleg beállok a téglagyárba, dolgozni kezdek... Már tárgyaltam velük. *(Irinához, gyengéden.)* Maga olyan halvány, olyan gyönyörű, olyan varázslatos...A maga halványsága úgy világít át a sötétben, mint a fény... Maga szomorú, maga elégedetlen az élettel... Ó, jöjjön velem, menjünk együtt dolgozni!

Mása Nyikolaj Lvovics, menjen innen.

Tuzenbach *(nevet)* Maga itt van? Nem láttam. *(Megcsókolja Irina kezét.)* Búcsúzom, megyek... Ahogy most nézem magát, eszembe jut, hogy valamikor régen, a nevenapján, milyen derűs, vidám volt, a munka örömeiről beszélt... Micsoda boldog életről álmódoztam én akkor! Hol van az? *(Kezet csókol.)* Menjen aludni, már hajnalodik... mindjárt itt a reggel... Bár az életemet adhatnám magáért!

Mása Nyikolaj Lvovics, menjen! Ez már igazán...

Tuzenbach Megyek... *(Elmegy.)*

Mása *(lefekszik)* Alszol, Fjodor?

Kuligin He?

Mása Mehetnél már haza.

- Kuligin** Kedves Másám, drága Másám...
- Irina** Kimerült. Hagyd őt pihenni, Fegya.
- Kuligin** Máris megyek... Az én feleségem jó, derék asszony. Szeretlek, egyetlenem...
- Mása** (*mérgesen*) Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant.
- Kuligin** (*nevet*) Nem, ő igazán csodálatos. Hét éve vagyok a férjed, de olyan, mintha csak tegnap vettelek volna el. Becsületszavamra. Nem, te igazán csodálatos asszony vagy. Elégedett vagyok, elégedett, elégedett!
- Mása** Elegem van, elegem van, elegem van... (*Felül és úgy beszél.*) Nem megy ki a fejből... Egyszerűen felháborító. Egyfolytában itt motoszkál bennem, képtelen vagyok hallgatni róla. Andrejről beszélek... Jelzalogkölcönt vett fel erre a házra, és az egész pénzt zsebre vágta a felesége, pedig a ház nemcsak az övé, hanem négyünké! Ezt tudnia kell, ha tisztességes ember.
- Kuligin** Ugyan már, Mása! Mit törödsz vele? Andrjusa nyakig ül az adósságban, hagyd a csudába.
- Mása** Akkor is felháborító. (*Lefekszik.*)
- Kuligin** Nem vagyunk szegények. Én dolgozom, tanítok a gimnáziumban, különórákat is adok... Becsületes ember vagyok. Egyszerű ember... Omnia mea mecum porto⁷, ahogy a régi rómaiak mondják.
- Mása** Nekem semmi sem kell, de az igazságtalanság felháborít. (*Szünet.*) Na indulj, Fjodor.
- Kuligin** (*megcsókolja*) Elfáradtál, pihenj egy félórácskát, elüldögélek, megvárlak. Aludj... (*Indul.*) Elégedett vagyok, elégedett, elégedett. (*Elmegy.*)
- Irina** Tényleg, hogy elromlott a mi Andrejünk, milyen ócska és öreg lett a felesége mellett! Valaha professzornak készült, tegnap meg azzal dicsekedett, hogy végre tagja lett a helyi tanácsnak. Ő tag, Protapopov meg elnök. Az egész város ezen röhög, csak ő nem tud, csak ő nem lát semmit. Tessék, most is mindenki rohan a tűzhöz, ő meg ül benn a szobájában, semmi nem érdekli. Hegedül. (*Idegesen.*) Szörnyű, szörnyű, szörnyű! (*Sír.*) Nem bírom tovább elviselni!... Nem bírom, nem bírom!
- Olga jön be, rendet rak az asztalkájánál.*
- Irina** (*hangosan zokog*) Dobjatok ki engem, dobjatok ki, nem bírom tovább!..
- Olga** (*ijedten*) Mi van veled, mi van veled! Kedves!
- Irina** (*bőgve*) Hová? Hová lett minden? Hol van? Ó istenem, istenem! Mindent elfelejtettem, mindent... minden összezavarodott a fejbennem... Nem emlékszem már, hogy mondják olaszul ablak vagy a mennyezet... Mindent elfelejtetek, napról napra felejtetek, az élet meg elmegy és nem tér vissza soha, soha, soha nem megyünk mi Moszkvába... Látom én, soha nem megyünk el innen...

⁷ Mindenemet magammal hordom.

- Olga** Kedvesem, kedvesem...
- Irina** (*visszafogva magát*) Ó, én boldogtalan... Nem tudok dolgozni, nem fogok dolgozni. Elég volt, elég! Voltam a távírdában, most a városi tanácsnál vagyok és ki nem állhatom, gyűlölöm a munkát, amit adnak... Már huszonnégy éves vagyok, régóta dolgozom, az agyam kiszikkadt, lefogytam, elhülyültem, megöregedtem, és semmi, de semmi, semmiféle kielégülés, az idő pedig megy, és közben úgy érzed, hogy egyre távolabb kerülsz az igazi szép élettől, és valami szakadék felé tartasz. Kétségbe vagyok esve és nem is értem, hogy még élek, hogy még nem öltem meg magam.
- Olga** Ne sírj, kicsikém, ne sírj... Belebetegszem.
- Irina** Nem sírok, nem sírok... Elég... Na, látod, már nem sírok. Elég... Elég!
- Olga** Kedvesem, mint nővéred mondom neked, mint barátod, ha hallani akarsz a tanácsomat, menj hozzá a báróhoz! (*Irina halkán sír.*) Hiszen tiszteled, nagyra becsüled... Igaz, hogy nem szép ember, de olyan rendes, tiszta. Hiszen nem szerelemből megyünk férjhez, hanem azért, hogy betöltsük a hivatásunkat. Én legalábbis így gondolom, és én férjhez mennék szerelem nélkül is. Bárki kérne meg, hozzámennék, csak rendes ember legyen. Még öreghez is hozzámennék...
- Irina** Mindig azt vártam, hogy Moszkvába költözünk, és ott majd találkozom az igazival, róla álmodoztam, őt szerettem... De úgy látszik, agyrém volt az egész, agyrém...
- Olga** (*átöleli a húgát*) Édes, szép húgocskám, én mindent értek; amikor a báró leszerelt és először jött hozzánk civilben, olyan csúnyának találtam, hogy még el is sírtam magam... Kérdezte, hogy miért sírok. Mit kellett volna mondanom?! De ha az isten úgy rendelné, hogy feleségül vegyen, boldog lennék. Hiszen az más, egészen más.
- Natasa gyertyával a kezében átmegy a színen, jobbról balra, némán.*
- Mása** (*felül*) Úgy járkál, mintha ő gyújtotta volna fel a várost.
- Olga** Buta vagy, Mása. Te vagy a családjunkban a legbutább. Már megbocsáss. (*Szünet.*)
- Mása** Gyónni akarok, édes testvéreim. Nehéz a lelkem. Bevallom nektek, és többé senkinek, soha... Már mondom is. (*Halkan.*) Ez az én titkom, de nektek mindent tudnotok kell... Nem bírok hallgatni... (*Szünet.*) Szeretem, szeretem... Szeretem ezt az embert... Láttátok őt az előbb... Hát igen. Egyszóval, szeretem Versinyint...
- Olga** (*az ágyához megy, a spanyolfal mögé*) Hagyd ezt. Én nem hallgatom.
- Mása** Hát mit csináljak? (*Fejéhez kap.*) Először furcsának találtam, aztán sajnáltam... aztán beleszerettem... Szeretem a hangjával, a szavaival, a szerencsétlenségével, a két lányával együtt...

Olga (a spanyolfal mögül) Úgyse hallom. Akármilyen hülyeséget beszélsz is, én nem hallom.

Mása Te vagy hülye, Olga. Szeretem, tehát ez a sorsom. Úgy látszik, ez a végzetem... És ő is szeret engem... Ez szörnyű. Igen? Nincs rendjén, ugye? (Mefogja Irina kezét, magához húzza.) Ó, kedvesem... Hogyan éljük le az életünket, mi lesz belőlünk... Ha valami könyvben olvasod, azt hiszed, hogy mindezt rég tudod és érted, de ha szerelmes leszel, rájössz, hogy senki nem tud semmit és mindenkinek magának kell döntenie a saját életéről... Kedveseim, testvéreim... Bevallottam nektek, és ezután hallgatni fogok... Olyan leszek, mint Gogol örültje... hallgatok... hallgatok...

Andrej jön be, mögötte Ferapont.

Andrej (mérgesen) Mi kell neked? Nem értem.

Ferapont (az ajtóban, türelmetlenül) Már tízszer elmondtam, Andrej Szergejics.

Andrej Először is, én neked nem Andrej Szergejics, hanem nagyságos úr vagyok!

Ferapont A tűzoltók kérik, nagyságos úr, hogy a kerten át mehessenek a folyóhoz. Különben folyton kerülniük kell - kész csapás.

Andrej Jó. Mondd, hogy jó. (Ferapont kimegy.) Torkig vagyok. Hol van Olga? (Olga előjön a spanyolfal mögül.) Hozzad jöttem, add ide a szekrénykulcsot, az enyémet elvesztettem. Neked van ilyen kis kulcsod.

Olga némán odaadja a kulcsot, Irina az ágyához megy, a spanyolfal mögé. Szünet.

Andrej Micsoda hatalmas tűzvész! Most kezdett lohadni. A fenébe, feldühített ez a Ferapont, hülyeségeket beszéltem... Nagyságos úr... (Szünet.) Mit hallgatsz, Olga? (Szünet.) Ideje abbahagyni ezt a butaságot, hogy folyton meg vagytok sértődve... Mása, itt vagy, Irina is, nagyszerű - most tisztázhatjuk egyszer s mindenkorra. Mi a bajotok velem? Micsoda?

Olga Hagyd ezt, Andrijusa. Majd holnap megbeszéljük. (Izgatottan.) Micsoda borzalmas éjszaka!

Andrej (nagy zavarban) Ne aggódj. Tökéletesen higgadtan kérdezem: mi a bajotok velem? Mondjátok a szemembe.

Versinyin (hangja) Tram-tam-tam!

Mása (felkel, hangosan) Tra-ta-ta! (Olgának.) Megyek, Olga, isten veled. (A spanyolfal mögé megy, megcsókolja Irinát.) Aludj jól... Szervusz, Andrej. Menj most el, fáradtak... holnap majd tisztázhatod... (Elmegy.)

Olga Igazán, Andrijusa, halasszuk holnapra... (Megy az ágyához, a spanyolfal mögé.) Ideje aludni.

Andrej Csak megmondom a magamét és megyek. Mindjárt... Először is, valami bajotok van Natasával, a feleségemmel, én ezt a házasságom első napja óta érzem. Natasa derék, becsületes ember, egyenes és nemes lelkű - tessék, ez a

véleményem. Én a feleségemet tisztelem és szeretem, értitek, tisztelem, és megkövetelem, hogy mások is ugyanígy tiszteljék. Ismétlem, becsületes, nemes lelkű ember, és a ti fanyalgásotok, már megbocsássatok, az egyszerű hóbort. *(Szünet.)* Másodszor, ti mintha haragudnátok rám, mert nem vagyok professzor és nem a tudománnyal foglalkozom. De én az előljáróságom szolgálok, tag vagyok a helyi tanácsban, és ezt ugyanolyan szentnek és magasztosnak tartom, mint a tudomány szolgálatát. Tagja vagyok a helyi tanácsnak, és büszke vagyok erre, ha tudni akarjátok... *(Szünet.)* Harmadszor... még mindig van mondanivalóm... Kölcsönt vettem fel a házra, anélkül, hogy engedélyt kértem volna tőletek. Ebben bűnös vagyok, igen, és bocsánatot is kérek. Az adósságaim kényszerítettek rá... harmincöt ezer... Már nem kártyázom, rég abbahagytam, de a legfontosabb, amit mentiségemre fölhozhatok, az, hogy ti lányok vagytok, kaptok járadékot, nekem pedig nem volt... hogy úgy mondjam... jövedelem... *(Szünet.)*

Kuligin *(az ajtóban)* Mása nincs itt? *(Aggódva.)* Hát hol van? Különös. *(Elmegy.)*

Andrej Ide se hallgatnak. Natasa nagyszerű, becsületes ember. *(Némán járkal, majd megáll.)* Amikor megnősültem, azt hittem, mind boldogok leszünk... mind boldogok... De hát, istenem... *(Sír.)* Kedves testvéreim, drága testvéreim, ne higgyetek nekem, ne higgyetek... *(Kimegy.)*

Kuligin *(az ajtóban)* Hol van? Nincs itt? *(Aggódva.)* Hol lehet? Furcsa...

Harangszó, a színpad üres.

Irina *(a spanyolfal mögött)* Olga! Ki veri a padlót?

Olga Doktor Ivan Romanics. Részeg.

Irina Milyen zűrzavaros éjszaka! *(Szünet.)* Olga! *(Kínéz a spanyolfal mögül.)* Hallottad? Elviszik tőlünk a dandárt, áthelyezik valahová messzire.

Olga Ez csak szóbeszéd.

Irina Akkor magunkra maradunk... Olga!

Olga No?

Irina Kedvesem, én tisztelem, becsülöm a bárót, remek ember, hozzá is megyek, beleegyezem, csak költözzünk Moszkvába! Könyörgök, menjünk oda! Nincs Moszkvánál jobb a világon! Menjünk, Olga! Menjünk!

Függöny

Negyedik felvonás

Prozorovék régimódi kertje. Hosszú fenyőfasor, a végén látszik a folyó. A folyó túloldalán erdő. Jobbra a ház terasza; itt az asztalon poharak, üvegek; az előbb pezsgőztek. Déli tizenkét óra. Az utcáról olykor járókelők jönnek, a folyó felé tartanak a kerten át; öt katona halad el sietve.

Csebutikin emelkedett hangulatban, ez nem hagyja el őt az egész felvonás alatt, egy karosszékben ül a kertben, várja, hogy hívják; katonasapkája van és sétatálcája. Irina, Kuligin bajusz nélkül és rendjellel a nyakában, Tuzenbach, mindhárman a teraszon állnak, épp kikísérik Fedotyikot és Rodét, akik lemennek a lépcsőn; tábori egyenruhában.

Tuzenbach *(összecsókolózik Fedotyikkal)* Te jó fiú vagy, remekül megvoltunk egymással.
(Összecsókolózik Rodéval.) Még egyszer... Isten veled, barátom!

Irina Viszontlátásra!

Fedotyik Nem viszontlátásra, hanem isten veletek, mi többé nem látjuk egymást.

Kuligin Ki tudja? *(Megtörli a szemét, mosolyog.)* Tessék, én is elsírom magam.

Irina Valamikor csak találkozunk.

Fedotyik Tíz-tizenöt év múlva? Talán meg sem ismerjük egymást, épp hogy csak hűvösen köszönünk... *(Fényképez.)* Álljanak be! Utolsó felvétel.

Rode *(megöleli Tuzenbachot)* Nem látjuk egymást többé... *(Kezet csókol Irinának.)*
Köszönök mindent, mindent!

Fedotyik *(bosszúsan)* Ne mozogj!

Tuzenbach Ha isten úgy akarja, találkozunk még. Aztán írjatok. Feltétlenül írjatok.

Rode *(tekintetével felöleli a kertet)* Isten veletek, fák! *(Kíált.)* Hopp-hopp! *(Szünet.)*
Isten veled, visszhang!

Kuligin Mi jobb lehet annál, mint megnősülni ott Lengyelországban... Lengyel feleség ölel és mondja: kohánye! *(Nevet.)*

Fedotyik *(órájára néz)* Alig egy óránk maradt. Az ütegünkből csak Szoljonij megy hajón, mi a menetoszloppal. Ma három üteg vonul el, holnap megint három - azután csönd és nyugalom lesz a városban.

Tuzenbach És szörnyű unalom.

Rode Marija Szergejevna hol van?

Kuligin Mása a kertben van.

Fedotyik Elköszönnék tőle.

Rode Isten velük, menni kell, különben még elsírom magam... *(Gyorsan megöleli Tuzenbachot és Kuligint, kezet csókol Irinának.)* Szépen éltünk itt.

Fedotyik *(Kuliginnak)* Ezt magának, emlékül... notesz kis ceruzával... Itt megyünk le a folyóhoz...*(Elmennek, mindketten visszanéznek.)*

Rode *(kiabál)* Hopp-hopp!

Kuligin *(kiabál)* Isten veletek!

Hátul Fedotyik és Rode találkozik Másával, elköszönnek tőle, együtt mennek el.

Irina Elmentek... (Leül a terasz legalsó lépcsőfokára.)

Csebutikin Tőlem elfelejtettek elköszönni.

Irina Maga talán elköszönt?

Csebutikin Valahogy én is elfelejtettem. Különben, hamarosan találkozom velük, én holnap indulok. Hát igen... egyetlen napocska maradt. Jövőre nyugdíjaznak, visszajövök ide és itt fogom leélni az életemet maguk mellett... Egyetlen évecske maradt a nyugdíjig...*(Zsebre teszi az újságot, előhúz egy másikat.)* Visszajövök magukhoz és gyökeresen megváltoztatom az életemet... Csöndes, szelíd ember leszek... kellemes, illedelmes...

Irina Változtatni is kell az életén, galambom. Változtatni kell valahogy.

Csebutikin Igen. Érzem. *(Halkan dúdol.)* Tampariram-pamparam... üdögélek egymagam...

Kuligin A javíthatatlan Ivan Romanics! Javíthatatlan!

Csebutikin Bezzeg ha magához beiratkoznék. Mindjárt megjavulnék.

Irina Fjodor levágatta a bajuszát. Rá se tudok nézni.

Kuligin Na és?

Csebutikin Megmondanám, mihez hasonlít most az arca, de nem mondhatom.

Kuligin Hát aztán! Így szokás, ez a modus vivendi. Az igazgatónk levágatta a bajuszát, hát amikor inspektor lettem, én is megborotválkoztam. Senkinek sem tetszik, de engem nem érdekel. Én elégedett vagyok. Bajusszal vagy bajusz nélkül, egyformán elégedett vagyok... *(Leül.)*

A színpad mélyén Andrej tolja a gyerekkocsiban alvó gyereket.

Irina Ivan Romanics, galambom, szörnyen nyugtalan vagyok. Maga ott volt tegnap a sétányon, mondja, mi történt?

Csebutikin Mi történt? Semmi. Marhaság. *(Újságot olvas.)* Mindegy.

Kuligin Azt beszélnek, hogy Szoljonij és a báró találkoztak tegnap este a színház mellett...

Tuzenbach Hagyja abba! Ez már aztán igazán... *(Türelmetlenül legyint és bemegy a házba.)*

Kuligin A színház mellett... Szoljonij belekötött a báróba, az meg nem tűrte, mondott valami sértőt...

Csebutikin Nem tudom. Hülyeség az egész.

Kuligin Valamelyik órán a tanár ráírta egy dolgozatra, hogy hülyeség, a diák meg hulerentnek olvasta, azt hitte, hogy latinul van. *(Nevet.)* Hát ez nagyon mulatságos. Azt mondják, Szoljonij szerelmes Irinába, ezért gyűlöli a bárót... Érthető. Irina nagyon jó lány. Hasonlít is Mására, ugyanolyan töprengő. Csak

neked, Irina, lágyabb a természeted. Ámbár Mása is igen jó természetű.
Szeretem őt, Mását.

A kert mélyéről, a színpad mögül: Hahó! Hopp-hopp!

Irina (összerezzen) Ma valahogy minden megijeszt. (Szünet.) Lényegében elkészültem, délután feladom a poggyászsomat. Holnap esküszünk a báróval, még holnap utazunk a téglagyárba, holnapután már tanítok is az iskolában, kezdődik az új élet. Majd csak megsegít valahogy a jóisten! Amikor letettem a tanítónői vizsgát, még sírtam is örömben, boldogságomban...(Szünet.) Mindjárt jön a kocsi a csomagokért...

Kuligin Így van ez, így, csak valahogy komolytalan. Pusztá ideák, nem lehet komolyan venni. Mindenesetre tiszta szívemből kívánom neked.

Csebutikin (meghatottan) Kedvesem, gyönyörűm...aranyom... Messzire ment el, nem érni utol. Lemaradtam, mint a vándormadár, amelyik kiöregedett és nem tud már repülni. Repüljetek, kedveseim, repüljetek isten hírével! (Szünet.) Fjodor Iljics, hiába vágatta le a bajuszát.

Kuligin Hagyja már! (Sóhaj.) Lám, ma elmennek a katonák, és minden a régi lesz. Bármit is mondjanak, Mása derék, becsületes asszony, nagyon szeretem őt és hálát adok a sorsnak... Az emberek sorsa különböző... Itt az adóhivatalban szolgál valami Kozirjev. Egy gimnáziumba jártunk, de őt ötödikben kirúgták, mert képtelen volt megtanulni, mi az a szenvedő igealak. Most nyomorog, beteg, és ha találkozom vele, mindig úgy köszönök neki: szervusz, te szenvedő igealak! Bizony, mondja, szenvedő, és köhög... Nekem pedig egész életemben szerencsém van, boldog vagyok, még a Sztanyiszlav-rend második fokozatát is megkaptam, és másoknak tanítom a szenvedő igealakot. Na persze én eszes ember vagyok, eszesebb sokaknál, ámbár a boldogság nem ebben rejlik...

A házban a Szűz imáját zongorázzák.

Irina Holnap este már nem kell hallgatni a Szűz imáját, nem kell látni ezt a Protapopovot... (Szünet.) Protapopov meg csak ül benn a szalonban, ma is eljött...

Kuligin Az igazgatónőnk még nem jött meg?

Irina Nem. Már elküldtek érte. Ha tudnák, milyen nehéz itt nekem egyedül, Olga nélkül... Ő a gimnáziumban lakik, igazgatónő, egész nap dolgozik, én meg egyedül vagyok, unatkozom, nincs semmi dolgom és ki nem állhatom azt a szobát, amelyben lakom... El is döntöttem: ha már Moszkvába nem mehetek, akkor másképp lesz. Úgy látszik, ez a sorsom. Nincs mit tenni. Minden isten akarata, ez az igazság... Nyikolaj Lvovics megkérte a kezemet... Hát akkor... Gondolkodtam és határoztam. Ő jó ember, hihetetlen, hogy milyen jó ember... És hirtelen mintha szárnyaim nőttek volna, megkönnyebbültem, felderültem és

megint lett kedvem dolgozni... Csak hát tegnap történt valami, ami titok itt körülöttem...

Csebutikin Hulerent. Hülyeség.

Natasa *(az ablakból)* Az igazgatónő!

Kuligin Megjött a mi igazgatónőnk. Menjünk. *(Irinával együtt bemegy a házba.)*

Csebutikin *(olvassa az újságot, halkán dudorászik)* Tampariram-pamparam... üldögélek egymagam...

Mása jön, a háttérben Andrej tolja a gyerekkocsit.

Mása Ül magában, üldögél...

Csebutikin Na és?

Mása Semmi... *(Szünet.)* Maga szerette az anyámat?

Csebutikin Nagyon.

Mása És ő magát?

Csebutikin *(szünet után)* Arra már nem emlékszem.

Mása Az enyém itt van? A szakácsnőnk, Marfa beszélt így valamikor a rendőrkérő: az enyém. Itt van az enyém?

Csebutikin Még nincs.

Mása Amikor porciónként kapod a boldogságot, apró falatokban, azután elveszíted, akkor lassan eldurvulsz és megvadulsz... *(A mellére mutat.)* Itt kavargok bennem... *(Andrejt nézi, aki tologatja a gyerekkocsit.)* No lám, a mi Andrejünk, a bátyus... Minden reménység oda. Emberöltők emelték a harangot, tengernyi munkát és pénzt ölve bele, a harang meg egyszer csak leesett és összetört. Egyik pillanatról a másikra, volt - nincs. Andrej is valahogy így...

Andrej Mikor lesz végre nyugalom a házban? Micsoda zaj.

Csebutikin Hamarosan. *(Az óráját nézi.)* Régimódi az órád, üt is... *(Felhúzza az óráját. Üt.)* Az első, a második és az ötödik üteg pontban egykor indul. *(Szünet.)* Én meg holnap.

Andrej Örökre?

Csebutikin Nem tudom. Lehet, hogy jövőre visszajövök. Ámbár, ördög tudja... mindegy is...

Hallani, hogy valahol messze hárfán és hegedűn játszanak.

Andrej Kihal a város. Mintha üvegbúrával zárnák le. *(Szünet.)* Valami történt tegnap a színháznál; mindenki beszél, én meg nem tudom.

Csebutikin Semmi. Marhaság. Szoljonij belekötött a báróba, az meg begurult és megsértette, a végén az lett belőle, hogy Szoljonijnak ki kellett hívnia párbajra. *(Az órájára néz.)* Ideje is mennem... Fél egykor a kincstári erdőben, abban, ott, amelyik a folyón túl látszik... Piff-puff. *(Nevet.)* Szoljonij Lermontovnak képzelet magát, ráadásul verseket is ír. Tréfa ide, tréfa oda, ez már a harmadik párbaja.

Mása Kinek?

- Csebutikin** Szoljonijnak.
- Mása** És a bárónak?
- Csebutikin** Mit a bárónak? *(Szünet.)*
- Mása** Összezavarodtam... Mégis azt mondom, nem szabad megengedni nekik. Megsebesítheti a bárót, meg is ölheti.
- Csebutikin** A báró jó ember, de hát egy báróval több vagy kevesebb - nem mindegy? Dehogynem! Mindegy! *(A kert mögül kiáltanak: Hé! Hopp-hopp!)* Várj csak. Szkvorcov kiabál, a párbajsegéd. Ott ül a csónakban. *(Szünet.)*
- Andrej** Szerintem párbajban részt venni, vagy csak jelen lenni, akár orvosi minőségben is, egyszerűen erkölcstelen.
- Csebutikin** Csak annak látszik. Nem is vagyunk, semmi sincs ezen a földön, nem létezőnk, csak úgy látszik, mintha léteznénk. Különben meg nem mindegy?!
- Mása** Így beszélnek egész nap... *(Elindul.)* Élész ebben a hidegben, majdnem havazik, és akkor még ezek a beszélgetések. *(Megáll.)* Nem megyek be a házba, képtelen vagyok bemenni. Ha Versinyin jön, szóljanak... *(A fasorba megy.)* Már repülnek el a vándormadarak... *(Felnéz.)* Hattyúk vagy vadlibák... Ti kedvesek, ti boldogok... *(Elmegy.)*
- Andrej** Kihal a ház. Elutaznak a tiszték, elutazik maga, a húgom férjhez megy, egyedül én maradok.
- Csebutikin** Hát a felesége? *(Ferapont jön iratokkal.)*
- Andrej** A feleség az feleség. Becsületes, rendes, hát szóval, jó is, de van benne valami, ami kicsinyessé, vakká, állatiassá teszi. Tulajdonképpen nem is ember. Úgy mondom magának mint barátoknak, az egyetlen embernek, akinek kitárhatom a lelkem. Szeretem Natasát, ez tény, de néha hihetetlenül közönségesnek találom, és ilyenkor összezavarodom, nem értem, hogy miért, mitől szeretem, vagy legalábbis szerettem...
- Csebutikin** *(feláll)* Én, testvér, holnap elutazom, talán többé nem is találkozunk, hadd adjak egy tanácsot. Tudod, vedd szépen a kalapodat, fogd a botodat és menj el... Menj, vissza se nézz. És minél messzebb mész, annál jobb.
- A színpad mélyén Szoljonij megy két tiszttel, ahogy meglátja Csebutikint, odajön hozzá, a tiszték továbbmennek.*
- Szoljonij** Doktor, mennünk kell. Már fél egy. *(Üdvözlük egymást Andrejjel.)*
- Csebutikin** Máris. Elegem van mindenkiből. *(Andrejhez.)* Ha valaki keres, Andrijusa, mondd, hogy mindjárt jövök... *(Sóhajt.)* Oho-ho-hó!
- Szoljonij** Medve mancsa alatt reccsen a gally, s ő annyit se képes kinyögni: jaj. *(Elindul vele.)* Mit mammog, öreg?
- Csebutikin** No-no!
- Szoljonij** Hogy szolgál az egészsége?

Csebutikin *(mérgesen)* Úgy, annak is egy a vége.

Szoljonij Kár aggódnia, öreg. Nem viszek végbe nagy dolgot, csak lelövöm, mint egy erdei szalonkát. *(Előveszi az illatszeres üvegét. locsolgatja a kezét.)* Ma már egy egész üveget ellocsoltam, mégis bűzlik a kezem. Hullaszaga van. *(Szünet.)* Úgy... Tud verseket? "...s ő, lázadó, a vést akarja, nyugtot csupán a vészben lel..."

Csebutikin Igen. Medve mancsa alatt reccsen a gally, s ő annyit se képes kinyögni: jaj. *(Elmegy Szoljonijjal.)*

Kiáltások: Hopp! Hé! Andrej és Ferapont jönnek.

Ferapont A papírokat aláírni...

Andrej *(idegesen)* Menj már innen! Hagyj békén! Könyörgök! *(Elmegy a gyerekkocsival.)*

Ferapont Na de hát ezek a papírok azért vannak, hogy alá legyenek írva... *(A színpad mélyébe megy.)*

Bejön Irina és Tuzenbach szalmakalapban. Kuligin átmegy a színen kiabálva: Hé, Mása, hé!

Tuzenbach Szerintem ez az egyetlen ember a városban, aki örül, hogy elmennek a katonák.

Irina Érthető. *(Szünet.)* Egészen üres lesz most a város.

Tuzenbach Kedvesem, mindjárt jövök.

Irina Hová mész?

Tuzenbach Be kell mennem a városba, mert... elkísérem a bajtársakat.

Irina Nem igaz... Nyikolaj, mitől vagy ma ilyen ideges? *(Szünet.)* Mi történt tegnap a színháznál?

Tuzenbach *(türelmetlen mozdulattal)* Egy óra múlva megjövök és újra veled leszek. *(Kezet csókol.)* Egyetlenem... *(Az arcába néz.)* Már öt éve szeretlek, és még mindig nem szoktam meg, hogy egyre szebbnek látlak. Milyen gyönyörű, csodálatos a hajad! Micsoda szemek! Holnap elviszlek innen, dolgozni fogunk, gazdagok leszünk, az álmaim valóra válnak. Boldog leszel. Csak hát, tudod... az az egy..., az az egy, hogy te engem nem szeretsz!

Irina Erről nem tehetek! A feleséged leszek, hűséges, engedelmes, de szerelem nincs, mit csináljak. *(Sír.)* Én nem szerettem egyszer sem életemben. Ó, hogy álmodtam a szerelemről, régóta álmodom róla, éjjel és nappal, de a lelkem olyan, mint egy drága zongora, amelyet lezártak és elveszett a kulcs. *(Szünet.)* Nyugtalan a tekinteted.

Tuzenbach Nem aludtam egész éjjel. Én semmitől sem félek az életben, nincs semmi, ami megijeszthetne, csak ez az elvesztett kulcs rémiszt, ez nem hagy aludni... Mondj valamit. *(Szünet.)* Mondj nekem valamit...

Irina Mit? Mit mondjak? Mit?

Tuzenbach Valamit.

Irina Elég! Elég! (Szünet.)

Tuzenbach Milyen semmiségek, milyen hülye apróságok válnak néha jelentőssé az életünkben, csak úgy, egyik pillanatról a másikra. Nevetsz rajtuk, mint azelőtt, legyintesz rájuk, mégis visznek magukkal, és érzed, hogy nincs erőd megállni. Erről nem fogunk beszélni. Vidám vagyok. Mintha életemben először látnám ezeket a fenyőket, jávorfákat, nyírfákat, mind kíváncsian néznek rám, várnak valamit. Milyen szépek ezek a fák, és végül is szépnek kellene lennie körülöttük az életnek is! (Kialtás: Hé! Hopp-hopp!) Menni kell, itt az ideje... Látod, ez a fa kiszáradt, mégis együtt hajladozik a szélben a többiekkel. Gondolom, valahogy így lesz; ha meghalok, részt veszek majd az életben, így vagy másként. Búcsúzom, kedvesem... (Kezet csókol.) Az irataid, amelyeket odaadtál, az asztalomon vannak, a naptár alatt.

Irina Veled megyek.

Tuzenbach (idegesen) Nem, nem! (Gyorsan elindul, de a fasorban megáll.) Irina!

Irina Tessék?

Tuzenbach (nem tudja, mit mondjon) Nem ittam ma kávé. Szólj, hogy főzzenek... (Sietve elmegy.)

Irina elgondolkodva áll, aztán a színpad mélyébe megy, leül a hintára. Andrej jön a gyerekkocsival, megjelenik Ferapont.

Ferapont Andrej Szergejics, nem az enyéme ezek a papírok, hanem hivatalos iratok. Nem én találtam ki őket.

Andrej Ó, hol van, hová lett a múltam, amikor fiatal, vidám és okos voltam, amikor még nagyszerűeket álmodtam és gondoltam, amikor a jelenem és a jövőm tele volt reménnyel? Mitől van az, hogy alig kezdünk el élni, máris unalmasak, szürkék, érdektelenek, lusták, közönyösek, haszontalanok és boldogtalanok leszünk... Ez a város kétszáz éves, százezer lakossal, de nincs egy sem, aki különbözne a többitől, nincs egyetlen hős, se a múltban, se a jelenben, nincs egyetlen tudós, nincs egyetlen művész, nincs egy kicsit is jelentős ember, akit irigyelni tudnánk vagy szenvedélyesen szeretnénk utánozni... Csak esznek, isznak, alszanak, aztán meghalnak... születnek mások és ők is csak esznek, isznak, alszanak, és hogy ne dögöljenek bele az unalomba, mocskos pletykákkal, vodkával, kártyával, pereskedéssel színesítik az életüket, az asszonyok megcsalják a férjüket, a férfiak meg hazudnak, úgy tesznek, mintha semmit sem látnának és semmit nem hallanának, és ezt a romlott levegőt szívják a gyerekek is, kiálszik bennük az isteni szikra, és ugyanolyan szálnalmas, egyforma hullák lesznek, mint az apáik és az anyáik... (Ferapontnak, dühösen.) Mi kell?

Ferapont Hogy mi? A papírokat aláírni kell.

Andrej Elegem van belőled.

Ferapont (*odaadja az iratokat*) Most mesélte az adóhivatalban a kapus... Azt mondta, télen kétszáz fok hideg volt Pétervárott.

Andrej A jelen utálatos, de amikor a jövőre gondolok, az jó! Minden könnyűvé válik, tágassá; és a messzeségben felcsillan a fény, látom a szabadságot, látom, hogy én és a gyerekeim megszabadulunk az ürességtől, a kvasztól, a káposztás libasülttől, az ebéd utáni alvástól, ettől az átkozott tunyaságtól...

Ferapont Kétezer ember fagyott meg. A nép, azt mondja, szörnyülködött. Pétervárott volt vagy Moszkvában - nem tudom pontosan.

Andrej (*gyengéd érzések fogják el*) Drága testvéreim, én csodálatos testvéreim! (*Könnyekkel.*) Mása, testvérkém...

Natasa (*az ablakban*) Ki beszél itt ilyen hangosan? Te vagy az, Andrjusa? Felébreszted Szofocskát. Il ne faut pas faire du bruit, la Sophie est dormée déjà. Vous etes un ours.⁸ (*Mérgesen.*) Ha hangoskodni akarsz, add oda a gyerekkocsit másnak. Ferapont, vedd át az úrtól a kocsit!

Ferapont Igenis. (*Megfogja.*)

Andrej (*zavartan*) Én halkan beszélek.

Natasa (*az ablak mögött, kedvesen, a kislányának*) Bobik! Huncut Bobik! Bolondos Bobik!

Andrej (*belenéz az iratokba*) Jól van, átnézem, aláírom, amit kell, aztán visszaviszed... (*Bemegy a házba, az iratokat olvasgatva.*)

Ferapont tologatja a gyerekkocsit a kert mélyén.

Natasa (*az ablak mögül*) Bobik, hogy hívják anyukát? Kicsike, kicsike! No és ez ki itt? Ez Olga nénikéd! Mondd szépen a nénikédnek: szervusz, Olga!

Vándormuzikusok; egy férfi és egy lány, hegedűn és hárfán játszanak; a házból kilép Versinyin, Olga és Anfiszsa, egy percig némán állnak, jön Irina.

Olga Olyan a kertünk, mint egy átjáróház, jönnek-mennek az emberek. Dadus, adj valamit ezeknek a muzikusoknak!..

Anfiszsa (*ad*) Menjetek, isten hírével, kedveskéim. (*A zenészek hajlonganak és elmennek.*) Keserű nép. Aki jóllakik, nem zenél. (*Irinának.*) Galambocskám, Irinka! (*Megcsókolja.*) Ládd, kislányka, hogy élek most! Hogy élek! Szolgálati lakásban lakom a gimnáziumban, Oljuskával - felvitte az isten a dolgomat öreg napjaimra. Életemben nem éltem ilyen jól, én, vén bűnös... Nagy lakás, szolgálati, nekem egy egész szobám van benne, ággyal. Minden szolgálati benne. Fölébredek éjszaka, és - ó, uram teremtőm, szűzmáriám - nincs nálam boldogabb ember a világon!

Versinyin (*az órájára néz*) Mindjárt indulunk, Olga Szergejevna. Mennem kell. (*Szünet.*) Kívánok maguknak minden, minden... Hol van Marija Szergejevna?

Irina Valahol a kertben... Megyek, megkeresem.

⁸ Ne zajongjon, Sophie már alszik. Maga egy medve.

- Versinyin** Legyen szíves. Sietek.
- Anfiszta** Majd én megkeresem. (*Kiabál.*) Hé, Másenyka! (*Irinával elindul a kertbe.*) Hahó!
- Versinyin** Minden véget ér egyszer. Látja, mi is elválunk. (*Órájára néz.*) A város valami reggelifélét adott a tiszteletünkre, pezsgőztünk, a polgármester beszédet mondott, ettem és hallgattam, gondolatban pedig itt voltam maguknál... (*Nézi a kertet.*) Nagyon ideszoktam magukhoz.
- Olga** Vajon látjuk-e még egymást valaha?
- Versinyin** Feltehetőleg nem. (*Szünet.*) A feleségem és a kislányok két hónapig még itt maradnak; kérem, ha bármi történik vagy szükséges...
- Olga** Hogyne, hogyne, természetesen. Legyen nyugodt. (*Szünet.*) Holnapra a városban egyetlen katona sem marad, minden emlékké válik, és persze új élet kezdődik számunkra... (*Szünet.*) Minden másképp alakul, mint ahogy elképzeltük. Én nem akartam igazgató lenni, mégis igazgatót csináltak belőlem. Tehát nem megyünk Moszkvába...
- Versinyin** Hát akkor... Mindent köszönök... Bocsásson meg, ha valami talán nem úgy... Sokat, túl sokat mondtam már - ezt is bocsássa meg, ne gondoljon rám haraggal.
- Olga** (*megtörli a szemét*) Miért nem jön ez a Mása...
- Versinyin** Mit mondjak magának búcsúzóul? Miről filozofálgassak? (*Nevet.*) Nehéz az élet. Sokunk számára süket és reménytelen, mégis, el kell ismerni, hogy egyre áttetszőbbé és könnyebbé válik, és láthatólag nincs már messze az az idő, amikor egészen világos lesz. (*Órájára néz.*) Ideje mennem, ideje. Azelőtt az emberiséget lefoglalták a háborúk, az egész élet hadjáratokból állt, támadásokból és győzelmekből, mostanra mindez elavult, nagy üresség maradt utána, amit egyelőre nincs mivel betölteni; de az emberiség lázasan kutat, és természetesen majd talál is. Csak minél előbb! (*Szünet.*) Tudja, ha a munka szeretete műveltséggel párosulna, a műveltség pedig a munka szeretetével (*Nézi az óráját.*) Lejárt az időm...
- Olga** Itt jön. (*Mása jön.*)
- Versinyin** Jöttem elbúcsúzni. (*Olga kicsit odébb megy, hogy ne zavarja a búcsúzkodást.*)
- Mása** (*az arcába néz*) Isten veled... (*Hosszú csók.*)
- Olga** Elég, elég...
- Mása hevesen zokog.*
- Versinyin** Írj nekem... Ne felejts el! Engedj... mennem kell... Olga Szergejevna, vegye el tőlem, nekem már... mennem kell... elkéstem... (*Megindultan kezét csókol Olgának, még egyszer megöleli Mását és gyorsan elmegy.*)
- Olga** Jól van, Mása, elég, kedves... (*Kuligin jön.*)

- Kuligin** (*zavartan*) Semmi baj, hagyd csak, hadd sírjon... Én jó Másám, nagyszerű Másám... A feleségem vagy, és bármi történt is, én boldog vagyok... Nem panaszkodom, nem teszek neked szemrehányást... Olga a tanúm... Megint úgy élünk majd, mint azelőtt, és egyetlen szót se, egyetlen célzást se...
- Mása** (*visszafojtva zokogását*) Tengeröbölben zöld a tölgy, színarany lánc a törzsén... színarany lánc a törzsén... Megőrülök... Tengeröbölben ... zöld a tölgy...
- Olga** Nyugodj meg, Mása... Nyugodj meg... Adj neki vizet!
- Mása** Többet nem sírok...
- Kuligin** Már nem sír... Jó asszony... (*Távolról tompa pisztolylövés hallatszik.*)
- Mása** Tengeröbölben zöld a tölgy, színarany lánc a törzsén... Zöld kandúr... zöld tölgy... Megbolondulok... (*Vizet iszik.*) Elcseszett élet... semmi nem kell most nekem... Mindjárt megnyugszom... Mindegy... Mi az, hogy tengeröböl? Mit keresnek ezek a szavak a fejemben? Összezavarodnak a gondolataim. (*Irina jön.*)
- Olga** Nyugodj meg, Mása. Látod, milyen okos vagy... Menjünk a szobába.
- Mása** (*mérgesen*) Oda nem megyek. (*Zokogni kezd, de azonnal abbahagyja.*) Én abba a házba többé nem megyek be...
- Irina** Gyertek, üljünk le, legalább hallgassunk együtt. Hiszen holnap elutazom... (*Szünet.*)
- Kuligin** Tegnap egy harmadikos fiútól elvettem ezt a bajuszt és szakállt... (*Felteszi a bajuszt és szakállt.*) Hasonlítok így a némettanárra... (*Nevet.*) Nem igaz? Jópofák ezek a gyerekek.
- Mása** Tényleg hasonlítasz a némettanárra.
- Olga** (*Nevet.*) Csakugyan. (*Mása sír.*)
- Irina** Elég lesz, Mása!
- Kuligin** Nagyon hasonlítok... (*Natasa jön.*)
- Natasa** (*a szobalánynak*) Mi? Szofocskával elvan Protapopov úr, Mihail Ivanics, Bobikot pedig hadd tologassa Andrej Szergejics. Mennyi gond van a gyerekekkel... (*Irinának.*) Irina, te holnap elutazol - milyen kár. Maradhatnál még néhány napocskát. (*Meglátja Kuligint, felsikolt, az leveszi a bajuszt és szakállt.*) Nahát, maga aztán, hogy megijesztett! (*Irinának.*) Egészen megszoktalak, azt hiszed, könnyű elválnom tőled? A szobádba beköltöztetem Andrejt a hegedűjével - hadd huzogassa ott! -, az ő szobájában meg elhelyezzük Szofocskát. Fantasztikus gyerek! Micsoda kislány! Ma rám néz ilyen szemekkel és azt mondja: mama!
- Kuligin** Gyönyörű gyermek, az már igaz.
- Natasa** Úgy, szóval holnap már egyedül leszek itt. (*Sóhajt.*) Először is kivágatom a fenyősort, azután ezt a jávorfát... Esténként olyan csúnya... (*Irinának.*) Kedvesem, egyáltalán nem illik hozzád ez az öv... Egyenesen ízléstelen. Valami

világosabb kellene. Ide pedig mindenhova virágokat ültetek, na lesz itt illat... (Szigorúan.) Mit hányódik ez a villa a padon? (Bemegy a házba, a szobalánynak.) Mit hányódik ez a villa a padon, azt kérdeztem! (Kiabál.) Fogd be a szád!

Kuligin Rákezdte. (Kint induló szól; mind hallgatják.)

Olga Elmennek. (Csebutikin jön.)

Mása Elmennek a mieink. Hát akkor... Szerencsés utat nekik! (Férjéhez.) Haza kell menni... Hol a kalapom és a köpenyem?

Kuligin Bevitettem a házba... Máris hozom.

Olga Igen, mindenki mehet haza. Ideje.

Csebutikin Olga Szergejevna!

Olga Tessék. (Szünet.) Mi az?

Csebutikin Semmi. Nem tudom, hogy mondjam meg... (Valamit a fülébe súg.)

Olga (rémülten) Az nem lehet.

Csebutikin De igen... Ilyen a történet... Elfáradtam, kikészültem, nem akarok többet beszélni... (Bosszúsan.) Különben meg mindegy!

Mása Mi történt?

Olga (átöleli Irinát) Borzalmas egy nap... Nem tudom, hogy mondjam meg neked, drágám...

Irina Mi van? Mondjátok már: mi van? Az isten szerelmére!

Csebutikin Az imént párbajban megölte a bárót.

Irina (csöndesen sír) Tudtam, tudtam...

Csebutikin (a színpad mélyén leül egy padra) Kimerültem... (Újságot vesz elő a zsebéből.) Hadd sírjanak... (Halkan dudorászik.) Tampariram-pamparam... üldögélek egymagam... Hát nem mindegy!

A három nővér egymáshoz simulva áll.

Mása Ó, hogy szól a zene! Elmennek tőlünk, az egyik egészen elment, egészen, örökre, mi meg itt maradunk egyedül, hogy újrakezdjük az életünket. Élni kell... Élni kell...

Irina (Olga mellére hajtja a fejét.) Eljön az idő, mikor mindenki megtudja, hogy miért mindez, miért a sok szenvedés, nem lesz már titok, de addig is kell élni... Kell dolgozni, csakis dolgozni! Holnap elutazom egyedül, tanítani fogok az iskolában, és az egész életemet azoknak adom, akiknek talán szükségük van rá. Ősz van, hamarosan jön a tél, a hó mindent betakar, én meg dolgozni fogok, dolgozni...

Olga (átöleli a húgait) Milyen vidáman szól a zene, milyen jókedvűen, az ember élni akar! Istenem! Az idő elszáll, mi is elmegyünk örökre, elfelejtenek minket, elfelejtik az arcunkat, a hangunkat, hogy hányan voltunk, de a mi szenvedésünk

boldogságra vált azokban, akik utánunk jönnek, boldogság és béke költözik a földre, és jó szóval, áldással emlékeznek majd azokra, akik most élnek. Ó, kedves hűgaim, az életünk még nem ért véget! Élni fogunk! Olyan vidáman szól a zene, olyan boldogan, és én azt hiszem, nemsokára mi is megtudjuk, miért élünk, miért szenvedünk... Ha tudhatnánk, ha tudhatnánk!

A zene egyre halkabb és halkabb; Kuligin vidáman, mosolyogva hozza a kalapot és a köpenyt, Andrej tolja a gyerekkocsit, amelyben Bobik ül.

Csebutikin *(halkan dudorászik)* Tampariram-pamparam... üldögélek egymagam... *(Olvassa az újságot.)* Mindegy! Mindegy!

Olga Ha tudhatnánk, ha tudhatnánk!

Függöny